religionem ad finem talem vel talem/non
eſt credendū. nec ipſe licite illam religionē
ſic egredi potuit ſicut de facto egreſſus eſt.
et vltra ꝙ nec etiam vxorē ꝛ bona ſucceſſio
nis ſuperius tacte. poteſt licite repetere ſeu
retinere nomine ꝓprio. ſcriptum manu ꝓ/
pria. ¶ Ego matheus Roedoꝛ ſacre theo
logie profeſſoꝛ indignus/ ſuppoſita veri/
tate caſus pmiſſi ꝛ circūſtantiarū eiuſdem
in forma qua ponūtur. ſentio cōformiter
ad deliberationē domini Cancellarij ſu/
pra poſitam. In cuius rei teſtimoniū hāc
deliberationem meam propria manu ſcri
pſi ꝛ nomine meo ſignaui. ¶ In quoꝛuꝫ
teſtimoniū nos Johs/ rectoꝛ vniuerſita/
tis prefate/ preſentes litteras ſigilli Recto
rie dicte vniuerſitatis appenſione/ duxi/
mus muniēdas. Anno ꝛ die quibꝰ ſupra.
¶ Finit.

a **Incipit tractatus**
eiuſdem magiſtri Johānis de Gerſon. de
tꝑantia in cibis/ potu/ ꝛ veſtibꝫ plꝫtoꝝ.

IAm in vna priori lectione ab
ſolui/ ſicut potui. dubitatio/
nem non mediocrē/ ſuꝑ abſti
nentia ꝑpetua a carnibꝫ. an
licita ſit apud ſolitarios reli/
gioſos/ imitatores Johs baptiſte in here
mo. Vellē nūc ſub ↄpendio maioꝛi/ ſimi/
liter elucidare qualis tꝑantia in cibis ꝛ po
tibus/ in veſtitu ꝛ ceteris. aut neceſſaria ſit
aut cōgrua ꝑdicatoꝛibꝫ aut plꝫtis. quoꝛuꝫ
eſt officiū/ inſtar Johis/ ꝑire ante faciem
dñi ꝛ parare vias eiꝰ ad dādā ſciaꝫ ſalutis
plebi eius. ¶ Ad hāc dubitatōnē ſub vni
ca ↄcluſione rñdeo. Expediētius eſt ꝛ effi
catius ꝑdicatorē et plꝫtū/ declinare ad au/
ſteritatē vite et ꝑcitatē in veſtibꝫ ī cibis et
potibꝫ et paucitate ſeruitoꝝ et ſimilibꝫ. ꝙ̄
hoibus ſecularibus talibꝰ ↄformari. ¶ Et
in primis ſi attendimꝰ vitā xp̄i que nr̄a eſt
inſtructio/ ſi ꝑterea apl'oꝝ ꝛ alioꝝ ſancto/
rū exempla recogitamꝰ/ ꝑſpicuū eſſe debe/
bit apud xp̄ianū id qd̄ dicimꝰ. Fateoꝛ in/
quit diſcretiſſimꝰ augꝰ fateoꝛ de ꝑcioſa ve/
ſte. erubeſco. nō enī decet hāc ꝓfeſſionē nō
hāc monitionē. nō decet hec mēbra. nō de
cet hos canos. ¶ Et arguo ſic inquiſitiue
Pompā in veſtibꝫ/ in ferculis/ in ſeruitori
bus/ aut querūt eccleſiaſtici ad placenduꝫ
deo. vel vt ꝓficiant primo. vel ad eccleſie
honeſtatē ꝛ auctoꝛitatē. Quidā enī ad ali
quā harū rationū confugiūt.

NOn primū vt placeāt deo. qm̄ ve/
rū eſt illud hiero. nō tenera veſtis/
ſed mūdicia mētis/ oꝛnatum facit
clericoꝝ. Conſtat inſuꝑ plus placere deo
oꝑa pietatis in quibꝫ pñt expēdi ea q̄ talis
pōpa reqrit. Si qris igiť plꝰ deo placere
oꝑa deo magis placentia facito. alioquin
apud te mentiť iniquitas ſibi. ꝙ iam non
ſoli deo magis ꝑ talia placere ↄtendis. ſed
vel tibi vel mundo.

SI querūt eccleſiaſtici ꝑ talia ꝓfice
re primis ꝛ ſubditis/ videāt obſe/
cro ne turpiter fallantur. ꝛ tota (vt
aiūt) via errēt. Plus enī ſcādaliſat pompa
clericoꝝ ipſos laicos. tā principes ꝙ̄ alios
ꝙ̄ edificet. Plus ad indignationē ꝛ mur/
mur ꝛ inuidiā eos cōcitat ꝙ̄ ad amorem ꝛ
plus augent in eis auariciā ꝛ ſuꝑbiam ꝙ̄
extinguāt. Debet aūt eē officiū clericoꝛuꝫ/
monere ſubditos verbis ꝛ exēplis ad vir/
tutū exercitia humilitatē frugalitatē ꝛ ſo/
brietatē. Porro nō habet opus iſta ꝑs al/
legationibꝫ ſcripturarū vt doceamꝰ pōpaꝫ
eſſe in ſcandalū laicoꝝ. Interrogeť expiē/
tia ꝛ magna voce clamabit. Ita ē. nihil ve
rius eſt. Nam vñ fuit tāta principū ꝛ ſecu
larium deuotio apud antiquos eccleſiaſti
cos paupes ꝛ pānoſos. Unde tantus ho/
noꝛ. tanta reuerentia. tantus cultus. vtiq̄ꝫ
quia pompas tales nihilipendebant. Id
circo tanq̄ꝫ apud bonos ꝛ fideles diſpen/
ſatores/ copioſiſſime eis miniſtrabanť di/
uitie. qui poſtq̄ꝫ inſoleſcere ꝛ eis abuti ce/
perunt/ in contrariū verſa eſt prioꝛ largitō
dico in direptionē ꝛ contemptū. Audiui
his auribus vnū ex principibꝫ noſtri tem
poris precellenteꝫ/ coram quo dum fieret
ſermo de refrenatione ꝛ moderatione pō/
parum ſtatuū in regno francie nimis exu
berantium ꝛ aliarum expenſaruꝫ propter
quas niſi prouiſum fuerit/ fraudes rapine
et iniuſticie ꝛ odia ꝛ ſeditiones ſaltem oc/
culte fiunt propter que omnia teſte ſapien
te regnū de gente in gentē transfertur. Re/
ſpondit indignabūdus princeps ille. inci
piant eccleſiaſtici apud quos tota pompa
eſt. tota ſuꝑbia ꝛ in veſtibus ꝛ in prandijs
et in omnibus. ꝛ de ſingularibus facta eſt
tunc narratio. vbi que ad honoꝛem ſuum
eccleſiaſtici videnť agere/ illa in magnā eo
rum ꝛ ſue eccleſie cōtumeliā ꝛ probruꝫ cō/
memorata ſunt. prandia loquoꝛ et cetera

B prodigalitatis facinora. ¶ Si vero dicāt
eccleſiaſtici/ ꝙ talia nō agant ad ſupbiam
ſuā vel excellētiā. ſed vt ꝯformentꝰ illis apō
quos viuūt. ⁊ vt erubeſcentia videtur niſi
honorabiliter ſint inter proximos ⁊ alios
imo ꝙ amplīus eſt/ vt ſcādaliſent eos. tanꝗ
ipſi ſint auari vel hypocrite ficti. niſi ſ̄m
tpa rpaliter ſe habeant. ⁊ moribꝫ alioꝝ cō/
formes ſint. Uideant obſecro ſic dicentes
Primū ne cōtrarientꝰ huic p̄cepto. Nolite
cōformari huic ſeculo. Ne pterea ipi quo/
rum intereſt errores alioꝝ corrigere in ſi/
miles aut peiores ruant. dum eos nō emē
dare ſed imitari volunt. Ita ne videlicet
ſi omnes ſupbi facti ſunt auari diſſoluti p
digi ⁊ reprobi/ ipi eccleſiaſtici ne diſſimili
tudine ſua eos offendant paria vicia ſecta
buntur. Abſit. imitanda potius eſt humi
litas xp̄i non exhorrenda nec erubeſcen/
da vilitas que ꝓpter eum in ſuiipius deie/
ctionem ſuſtinetꝰ. ¶ Ceterū cū addunt ſi/
bi p̄cauere ne de auaricia ⁊ ipocriſi noten/
tur ſi fuerint i talibꝫ pompis parciores ce/
teris. Eſſet hec euaſio colorata/ ſi nō eſſet
modus rōnabilis ⁊ pius ⁊ iuſtior/ p quez
hanc ab hominum cordibꝫ eſtimationem
abolerent. Fateor eni ⁊ ſic eſt/ oportere vi/
ros eccleſiaſticos tollere quātum ꝯmode
pn̄t/ omnem ab eis auaricie ⁊ ipocriſis ſu
ſpitionē ſi ꝓdeſſe ſubditis voluerint. Ue/
rum quippe eſt illud auguſtini ꝙ bonam
ꝯſcientiā deo. proximis vero famā bonā de/
bent/ ⁊ in hoc cōdolēdus eſt qui famā ſuā
negligit. Qd̄ ſi quis ex platis ſibi parce vi
uat/ pompas oēs abiiciens vel abhorrēs.
theſauri ſet nihilominꝰ ⁊ extorqueat vnde
cunqꝫ pecunias. reddit ſe non negabo ꝯtē
nendū longe amplius/ ꝗ̄ſi non dicā libe/
raliter ſed prodige ⁊ pōpatice virtute pol/
leat. niſi ꝙ tpantiā iſtam exteriorē modera
tiorem oſtendit iudicabitꝰ rōnabiliter fer/
mentatus fermento phariſeoꝝ qd̄ eſt ipo
criſis. Dicetꝰ nempe iſtam pompā extrin/
ſecus negligere/ nō ad humilitatē ſed tena
citatem. nō ad virtutē ſed ad celandū qua
licūqꝫ modo vite ſue turpitudinē. vel deni
qꝫ ſic vt lucroſius atqꝫ liberiꝰ ſubditos ſe/
ducat. ſeductoſqꝫ licentius ſpoliet laceret
et perdat. ¶ Quid igitur acturus eſt pre/
latus ne ſubditoꝝ morſibus pateat tanꝗ
auarus ſeu tenax ſordidus aut fictus/ ſi n̄
laute vel vſitata alioꝝ prodigalitate vixe/
rit. ſi non eccleſiaſtica bona in vſus ꝓba/
nos diſſipauerit in veſtibꝫ et prandiis. in
familiaribꝫ ocioſis ⁊ diſcolis. quid inquā
acturus eſt: Rn̄deo ſub vna veritate ſatis
notanda. Uir eccleſiaſticus p̄ſertim cura/
tus vel p̄latus/ non ſolū poteſt licite dare i
publico elīas ſuas ⁊ ante ſe tuba canere. h̄
eſt ſe manifeſtare cuꝫ facit elīam. Sed eti/
am ad hoc agendū obligatur pro loco ⁊ tē
pore/ tanꝗ in exemplū poſitus aliorum ⁊
velut lucerna ardens ſuper candelabrum
vt omnibus luceat qui ſunt in domo eccle
ſie ſue. Si autē egerit hoc/ tollet omnem
ſuſpitōnē tenacis auaricie quādo mōſtra
bit operibꝫ/ ꝙ ſibi parcus eſt/ vt aliis fru/
ctuoſius largiatur. ⁊ bona eccleſie recipit
non vt rapax conſumptor ſed vt pius di/
ſtributor. Cognoui vnum qui plerūqꝫ di
ſtribuebat aliqua in publico ſub hac intē
tione: qui nō dediſſet in occulto. nec erra/
re putandus eſt. Sed errant plane qui p̄/
latos quoſdā laudare ſe credunt/ cuꝫ dicūt
eos nihil dare in oculis hominū ad euita
tioneꝫ vane laudis. Nam ad dandū publi
ce p̄ceptum habent quod aliis eſt conſiliū
¶ Dicet ſtatim aliquis ſn̄iam hanc cōtra C
dicere verbis xp̄i quibꝫ nos inſtruit dicēs
Cum facis elīas/ neſciat dextera tua quid
faciat ſiniſtra tua. ⁊ iteꝝ. Noli tuba canere
ſed da in abſcondito ⁊ pater tuus q̄ videt
in abſcondito reddet tibi. Ita eſt. ſic iubet
xp̄s. iubet nihilominꝰ vt luceant opera no
ſtra bona. vt glorificent patrē noſtrū qui i
celis eſt. Et fortaſſis inuiceꝫ aduerſari pu
tarentur hec duo mandata/ ſi non ex locu/
tionis circūſtantia pateret ꝯcordia. Uult
quippe xp̄s vt opa noſtra fiant ⁊ in abſcō
dito quo ad intentionē non captande lau
dis proprie. ⁊ in publico ꝓpter augmenta/
tionem in proximis diuine glorie. ſicut di
cit gregꝰ. ꝙ ſic opus fiat in publico qtūs
intentio manet in occulto. ¶ Scio et be/
ne ſcio/ ꝙ iſtud plurimū habet difficulta/
tis apud nō exercitatos in virtutibꝫ. ⁊ qui
nondum didicerunt humiliter ſape/ ⁊ hu/
mane gloriuncule fauores deſpicere. pro/
pterea apud eos qui non habent ex officō
prodeſſe ceteris/ plerūqꝫ tutius eſt atqꝫ cō/
ſultius occultare bona ſua ab oculis ho/
minum. qtūs eandem tegere poſſint ⁊ con
ſeruare a ſurreptione et flatu inanis glo/
rie apud deum. incredibili ſiquidem faci/
litate excufflat ventus ſuperbie/ elīe fructū
a manu dantis eam in conſpectu aliorum

niſi fuerit manꝰ hec ꝑ humilitatē prius ſo/
lide clauſa cōtra talē ſupbie ventū. ¶ Pro
pterea videte queſo in quātis ſe ꝑplexitati
bus inuoluūt. ⁊ quomō ponūt in rete pe/
des ſuos p̄lati p̄cipue qui alioꝝ gerendo/
rum ſuſcipiūt prius q̄ ſolidati ſint in vir/
tutibꝫ. maxime in humilitate. quoniā ob/
ligat eos ſuſceptū officiū/ ventilare ⁊ expo
nere opa ſua bona ad aurā publicā. ſicut
elias. p̄dicationes. ⁊ cetera pietatis officia
Sunt enī in loco ↄſtituti nō adquirende
pfectōnis ſed exercēde. Ideo iuſſione apo
ſtolica ꝓhibet neophitus ordinari. ne i ſu
perbiā elatus ⁊c. Tamē tales p̄lati inexer
citati/ ſi agere iſta tēptauerint/ vix aut nū/
q̄ euadunt p̄cipiciū. foueam. ſ. elationis ⁊
tumeſcētis ſupbie. Difficile quidē ē illud
bene agere qđ nō ante didiceris. Etſi hoc
in omni arte verū eſt/ maxime tñ in arte ar
tiū que eſt bene viuēdi ad regimē aīarum.
Ad hoc ꝓpoſitū exponit grego. de quibuſ/
dam p̄latis illud de Job p̄allegatū. poſuit
in rete pedes ſuos ⁊ in maculis ſuis am/
bulat. Ex p̄dictis cōcludamus nō oporte
re viros eccleſiaſticos conſumere bona ec
cleſie in pōpaticis vſibꝫ/ ad euitandū no/
tā auaricie. Sunt quippe modi alij/ ꝑ q̄s
melior ⁊ ſanctior fama queri pōt. ¶ Por/
ro ſi vir eccleſiaſticus in reliquis bñ vixe/
rit pudice iuſte ⁊ pie: nullo modo genera/
bit ſuſpitionē de ſil'atione ſanctitatis. ſibi
ꝑce viuendo augebit potiꝰ fama ſua. ⁊ erit
odor bonꝰ bonis. ¶ Ceterū apud quoſ/
dam malignātiū ⁊ oīm quātūcū q̄ ſancte
facta calūniantiū linguiſq̄ maledicis ꝑ
loquētiū iniqua/ nullus ꝓficere pōt quin
gloriā ſequat inuidia ⁊ inuidiam mala de
tractio. Sed taliū ↄtēnendus ipe ↄtēptꝰ.
nec extimeſcēdū ſcandalū. qm̄ ceci ſunt et
duces cecoꝝ verba xp̄i ſunt ad ap̄los.

Pertractemꝰ tertiā rōnem. quā aliq̄
pōpas ſuas excuſare volētes/ ↄfin
gūt. Agimꝰ inquiūt talia. nō qđ in
corde nr̄o ſit ſupbia. nō ad extollentiā ocu
loꝝ. ſed vtimur his tanq̄ nō vtētes. vt ec/
cleſia ꝑ hoc cū ſeruitoribꝫ ſuis honoret et
honorata magis ⁊ magis reuereat. ⁊ ſit eiꝰ
efficacior auctoritas. ¶ Verū attendāt ſic
dicētes primo q̄ honor dari debet in teſti
moniū virtutis. nō ꝓpter exteriores diuiti
as vel ornatū. Inducūt ergo cām erroris
ad populū. qui ꝓpter pompas mouēt eos
ad honorandā eccleſiam cum ſeruitoribꝫ
ſuis. quoniā ꝓpter virtutē ⁊ bonoꝝ futu/
roꝝ adeptionē potiꝰ debēt venerari. Alio
quin xp̄s ⁊ eiuſdē ap̄l'i non ſufficienter or
naſſent eccleſiā ⁊ honoraſſent. qm̄ talia in
ſe contēpſerunt ⁊ alijs ſpnenda ſuaſerunt.
Vnde ⁊ Jacobꝰ inculpat eos qui honorā
do diuites in aureo annulo ⁊ veſte fulgi/
da/ ſpretis pauperibꝫ pſonas accipiūt. Et
Bernardus ad eugeniū libro de conſide/
ratione. Tu paſtor p̄cedis deauratus tam
multa circūdatus varietate. oues quid ca
piunt. Si auderem dicere/ demonū magi
q̄ hominū paſcua hec. Sic faciebat Pe/
trus. ſic paulus ſuadebat. Item petrus ne
ſcitur aliquādo ꝓceſſiſſe vel gēmis ornatꝰ
vel ſericis. nec tectus auro. vel vectꝰ equo
albo. nec ſtipatus milite nec circūſeptꝰ mi
niſtris. abſq̄ hoc tamē credidit ſatis poſſe
implere ſalutare mandatū: paſce oues me
as. ¶ Rurſus ſi viri eccleſiaſtici talibꝫ vtū
tur pro ſolo honore eccleſiaſtice ſtatꝰ: qua
ratione dimittunt ipi tam magnā partem
ſacerdotū curatoꝝ/ in ſtatu tam inculto q̄
in infimo ⁊ plebeio. immo qua temeritate
ipos ſpoliant ⁊ denudant. ¶ Amplius di
ctum eſt q̄ apud ſeculares principes ⁊ ali
os/ plus irridet iſta pompa/ q̄ in honore
vero teneat. imo ⁊ paupes minus audent
ad tales accedere pro petendo cōſilio aut
confeſſione facienda ⁊ ſic de ſimilibꝫ. qui ⁊
videntes eos in ocio ſplendide conuerſa/
ri/ ſeipos autem egenos ⁊ pannoſos labo
ribus iugibus atteri: remurmurant inui/
dent ⁊ detrahunt. quos ſi viderent in hu/
militate ſe gerentes/ amarent. ⁊ eoꝝ aſpe/
ctu/ animequiores fierent tolerare pauperiē
ſortis ſue. ¶ Preterea ſuſtentatio pompa
rum fieri nequit abſq̄ multis expenſ. que
trahunt ſepe ad queſtus mercenarios ⁊ ra
pinas iniuſtas. ad fraudes ⁊ curas graues
ad querelas inſuper mordaciſſimas ſub/
ditorum. propter infamē vitam ſeruitoꝝ
turpiſſimoꝝ. quos ocium multa mala do
cuit. ⁊ nefanda ſcelera ꝑpetrare compellit.
Scitis vero q̄ in dominos redūdant ex/
ceſſus ⁊ improbitates ſeruitoꝝ. ¶ Ceterꝝ
ſicut qui tangit picem inquinabitur ab ea
ſapientis imo expientie teſtimonio. et qui
fouet in ſinu ſuo ignem ⁊ colubrū/ ardet
et mordetur. ſic difficile eſt apud multos
pene impoſſibile. vt inter ſuperbos tales
cultus ⁊ honores forinſecos conuerſent ⁊
non inde ſuperbiant. Nam qui cōicauerit

ſupbo/induet ſupbiã: Sed eſto ꝙ ipi
ſint tanta ſtabilitati humilitatis radice/
quales profecto nondum ſunt: cur de ipſa
humilitate chriſti erubeſcunt in publico:
cur ſuperbiam oſtendunt in opere quam
non habent in corde: cur ſuis exemplis ir
ritant ⁊ ſcandaliſant corda principuȝ ⁊ ſe/
culariũ ad ꝑmutandũ tales pompas ⁊ ꝓ/
digalitates quas ab eis totis viribꝫ effuga
re deberent. Nullũ rurſus regnũ eſt tam
opulentũ quod nõ per luxurioſam prodi/
galitatem ⁊ nutricẽ eius rapacem auarici/
am/ ſceleri labefactione diſſoluat. queãd/
modum tradũt Ualerius et Tullius. et ſi
ſilerent tamen maximoꝝ regnoꝝ proditõ
in exemplũ huiꝰ eſt veritatis. Abyſſus ita
ꝙ expenſaꝝ/abyſſum inuocat diuitiaꝝ. q̃
fit. vt eueniat illud pueris decãtatũ. q̃ ſua
cõſumũt/cũ deeſt aliena ſequũt. hinc frau/
des. hinc doli. hinc iniuſticie varie. ꝓpter
qđ de gente in gentẽ transfert ait ſapiens.
Quãta deinceps mala ꝓueniant ex co/
meſationibꝫ eccleſiaſticoꝝ crebris atqꝫ ſu
perfluis q̃s enarret: vnũ prandiũ ꝓ replẽ/
do ad grauedinẽ ⁊ nauſeã/tres vel quatu/
or ventres. ſepe centũ paupes reficere ſuffi
ceret. celerius tñ ꝯſuminꝰ ⁊ ꝑdimus vnuȝ
francũ in tali crapula ꝙ damꝰ vnũ denari
um ꝓ elemoſinis. Ibi detractões. ibi ebrie
tates. ibi tpis dãnoſiſſima ꝑditio. ibi con/
tra bonorũ vitam ⁊ omnẽ boneſtatẽ. imo
ſepe contra catholicã veritatẽ ſub iocundi
typo/infames ſñie frequentãtur. Tur/
piter iſta fierent apud ſeculares. turpius
apud eccleſiaſticos omnes. ſed turpiſſime
apud p̃latos ⁊ theologos. Nõ nunꝙ̃ inue
niũtur adeo. vt iam de ſe ꝓuerbia quedam
apud vulgus generauerunt ſue ebrietatis
vel crapule. Nam ⁊ cibi aliqui ⁊ vina p̃cel
lentia tanꝙ̃ ab inuentoribꝫ aut cultoribꝫ
denoiant ſicut dicit. Torte iacobitaꝝ ⁊ vi
num theologoꝝ ⁊c. Adde ꝙ pleruꝙ̃ inui/
tantes alios ad cõuiuia/ grauibꝫ expenſis
et ſolicitudinibꝫ. inuitati vero magnis di/
ſpẽdijs ⁊ fatigijs fatigãt. Ita refert Señ.
dicens ſerenũ de tranquillitate cũ dicebat
non ad cenã ſe iturũ ad euȝ qui ꝓ hoc ſibi
nihil debiturꝰ eſſet. Poſtremo quid ſũt
viri eccleſiaſtici niſi quidam elemoſinarij
bonoꝝ eccleſiaſticoꝝ ⁊ ipſoꝝ. nõ quidem
dñi ſed diſpẽſatores: In quibꝫ hoc ſolũ ꝓ
ſe ⁊ ſuis habent quo ꝯtentari eos mandat
apl's. alimẽta. ſ. ⁊ quibꝫ tegant. Diffinit vl
tra Bern. ꝙ quicq̃d vltra retinet/rapina ẽ
imo ſacrilegiũ. Dura vero ſñia ꝯtra eccle/
ſiaſticos ⁊ eos q̃ theſauriſant. ⁊ q̃ in luxu/
rijs varijs ⁊ impudicijs conuerſant. nihil
dantes paupibꝫ. Quocirca incidit non
mediocris queſtio. ſi eccleſiaſticꝰ diſpen/
ſans imo diſſipãs in vſus ꝓdigos ⁊ iniu/
ſtos bona eccleſie ſue teneat ad reſtitutio/
nem. ꝑſertim cũ dictũ ſit auctoritate berñ.
cui hiero. conſentit. ꝙ quicq̃d eccleſiaſtici
vltra parcũ veſtitũ ⁊ victuȝ retinẽt/ſacrile/
giuȝ eſt. Si ſacrilegiũ ẽ/vtiqꝫ iudicat peiꝰ
furto. furtũ vero reſtituendũ. nullus ẽ qui
ambigat. Similẽ queſtionẽ formant alij
de eccleſiaſticis/ nõ deſeruientibꝫ ſuis be/
neficijs/in horaꝝ ꝑſolutione ⁊ alioꝝ obſe
quiorũ impletione, ꝓpter qđ datũ eſt bene/
ficium. Nõne ea inquiũt reſtituere debent
que tunc ꝑceperint: Et forte ad primũ
nõ poteſt dari ſimplex ⁊ abſoluta reſpõſio.
Sunt itaqꝫ aliqua bona cõmiſſa fidelita
ti eccleſiaſticoꝝ. ordinata tñ ⁊ limitata vel
a iure vel a fundatoribus/ ad certos vſus
pios. vt ꝙ epiſcopus vni det hoſpitali ta/
les redditus vel numerũ aliquẽ egenoruȝ
ſuſtentare. quo caſu non eſt dubiuȝ/ quin
omiſſio culpabilis iſtorũ ad reſtitutioneȝ
obliget quo ad deũ. ⁊ ſepe quo ad foruȝ ex
trinſecum. Et in hoc eſt ſimile de elemoſi/
nario. qui vltra ſtipendia recipit centũ li/
bras pro diſtribuendo pauperibꝫ ſi prodi
ge aliter exponat. peccat ⁊ reſtituere tenet.
Si aũt bona talia ſint data generaliter et
indiſtincte alicui eccleſiaſtico: tam pro ſu/
ſtentatione ſua/ ꝙ̃ ꝓ exercitio pietatis. tũc
poteſt hmõi eccleſiaſticꝰ mediocriter vti il
lis bonis ſm decentiã ſui ſtatus etiaȝ vbi
nihil reſidui ſupeſſet. Qualiter vero eſtia/
bitur hmõi decentia ſtatus/ nõ poteſt ſub
vlĩ regula diffiniri. ſed eſtimabit in certa
latitudine, put ſapiens iudicabit. Et quo
niam nimis afficimur ad nosipos ⁊ ad ex/
tollentiaȝ oculoꝝ noſtroꝝ/tutius eſt atqꝫ
ſalubrius cuilibet eccleſiaſtico / declinare
ad frugalitatẽ ⁊ parcitatẽ ſtatus ſui. vt ali
quid relinquat pauperibꝫ. Tutius inſup
eſt pauca ſibi querere que videlicet ſatis ſi
bi eſſe debeãt: ꝙ̃ in multis beneficioꝝ ad/
miniſtrationibꝫ velle abũdare. quoniã ꝓ/
culdubio apud bene eſtimãtes/ illa nõ ſũt
niſi onera ⁊ aĩe ꝑicula. vbi locũ habet illa
regula. Cui plus ꝯmittit ab eodem plus
exigit. Unde ſiq̃s habeat beneficiuȝ/ quo

rationabiliter debeat ↄtētari ſcḋm vtilitatē
quā offert aut offerre poteſt eccleſie. ⁊ vltra
hoc beneficiũ aliud aſſumit/ iṗe cum hoc
peccat ꝙ ꝑ ambitionē accumulat ſibi no/
uum onus miniſtrationis. que nunꝙ̄ aut
vix fit ſine piculo infidelitatis alicuꝰ. Nā
nunc querit̄ inter diſpenſatores vt fidelis
quis inueniat̄. Qḋ ſi ꝓdige diſꝑgat bona
hmōi/ in alios vſus aut auare retineat: iṗe
vltra ſcandalum qḋ alijs dat/ profecto pec
cat grauiter. ⁊ nō minus ſepe ꝙ̄ ſacrilegus
Sed ꝙ ad reſtitutionē teneat̄/ nō auderē
diffinire. ⁊ hoc ꝓpter illam obligationē va
gam ⁊ incertā/ tam in bonis ꝙ̄ in ꝑſonis.
¶ Similiter nō eſtimo certũ eſſe quo ad
ſcḋam queſtionē ꝙ eccleſiaſtici nō facien/
tes ſeruitiũ ꝓpter qḋ datur beneficiũ/ et ſi
grauiter peccent/ ad reſtitutionē ſunt aſtri
cti. Scio tñ ꝙ tutius eſſet apud tales: vt ḋ
cetero vel renunciarent pluralitati benefi/
ciorũ ſuoꝝ. vel parcius viuerēt ſolito. qua
tinus in aliquo/ priores infidelis diſpen/
ſationis offenſas/ delere valerent. Ita lo/
cum hic habet illud Aug. conſiliũ. Tene
certũ. dimitte incertũ. ¶ Ita deniꝙ̄ cōclu
damus tñ ex priorib9 cauſis. tum noīatim
ex hac radice/ illam quā ab initio poſuimꝰ
cōcluſionē. expediētius ſcʒ eſſe p̄latũ decli/
nare ad parcitatē ⁊ auſteritatem vite in ci
bis ⁊ potib9 ⁊c. et non erubeſcere paupta/
tem chriſti. ꝙ̄ laxare in his frena ⁊ homi/
nibus ſecularib9 cōformari. Tm̄modo be
ne viuat. In alijs affirmo ꝙ pauptas ⁊ vi
litas/ eum magis exornabit ⁊ honorabit/
ꝙ̄ alios ſua prodigalitas atꝙ̄ ſuperbia.

¶ Finis.

Incipit ſermo eiꝰdem de vita clericorum. habitus tp̄e quadrageſimali ad clerum.

Penitemini ⁊ credite euange
lio. Marci primo. Euange/
liũ hodiernũ cui credi opor
tet/ ſub tali fine cōcluſit xp̄s
vt diceret. Qui ſe humiliat
exaltabit̄. Quid aũt aliud eſt penitētia ꝙ̄
humilitas vera ſub deo. placationē eiꝰ po/
ſtulans cũ venia delictoꝝ: Penitemini er
go. hoc eſt humiliamini ſub deo offenſo. ⁊
ab eodē placato exaltabimini. Ita enī cre/
dere euāgelio equũ eſt. qm̄ qui ſe humiliat
exaltabit̄. Qui ſe humiliat in curia penitē/
tie. exaltabit eũ curia miſcḋie. qm̄ ſupexal
tat miſericordia iudiciũ. Damnati quidē
ſumus nos peccatores coram iuſticia. ad
miam appellare fas habemus ꝙ̄diu viui/
mus. tādiu enī ſedē tenet eadē mīa. Qḋ ſi
aduerſarius et accuſator noſter diabolus
quolibet obniti voluerit. habemus te pa/
tronam clementiſſimā. te aduocatā ſapien
tiſſimam te auxiliatricē potentiſſimaʒ vir
ginem matrē. que ab omni eccleſia regina
mīe et aduocata noſtra conclamaris. Si
igitur regina mīe es ſicut es. tuũ eſt cauſaʒ
miſericordie tueri. ⁊ curie ſue iura illibata
ſeruare. Eſt aũt ius curie huiꝰ. vt qui veit
ad eā nō eijciat̄ foras. ſed ab accuſatōe ſua
ſubleuetur abſoluaturꝙ̄. ¶ Ecce patres ⁊
fratres quanta nobis fiducia eſt de ſalute
et exaltatione noſtra ſi ꝑ penitētie appella
tionem ad mīe forũ/ cauſaʒ nr̄e prauitatis
iam a iuſticia rite dānatā deducimus. De
ducimꝰ aũt ſi noſmetipos accuſamꝰ iudica
mus ⁊ dānamꝰ. Si noſmetipos iudicare
mus inq̇t apl̄s nō vtiꝙ̄ iudicaremur. Si
iudicaremꝰ penitēdo/ nō iudicaremur pe/
nam patiēdo. Nolumꝰ certe damnari. ecce
vnicũ poſt peccata patet effugiũ. Confu/
giamꝰ ad curiā mīe. ad illā penitentia nos
deducet vbi ꝓ aduocata ⁊ patrona ſororē
noſtrā habemꝰ ⁊ matrē iudicis noſtri. qui
ſpernere nos nō poterit. qm̄ ipſe caro nr̄a
et frater eſt. Hanc matrē adeamus ꝑ impe
tratione mīe. Et vt de penitētie humilita/
te ꝓ noſtra exaltatione viuaci fructuoſoꝙ̄
ſermone loquamur. ſupplicemꝰ et dicamꝰ
illud angelicũ. Aue gratia plena dominꝰ
tecum. ¶ Penitemini ⁊ credite euangelio
Noīatim huic euangelio. Qui ſe humili/
at exaltabit̄. Qui ſe humiliat ꝑ penitentiā
exaltabit̄ ꝑ gratiā ⁊ gloriā. ¶ Viri p̄res et
fratres. Et ſi ſolũ dn̄i nr̄i Ihū xp̄i imperi/
um/ ſubditis ſuis omnib9 (et quidem om/
nia ſibi ſubiecta ſunt iure creationis. repa
tionis et conſeruationis) ſatis eſſe debeat
ad obediendũ ſibi/ vt agant dignos peni
tentie fructus. penitemini ait: nihilominꝰ
appropriate ad ꝑſonas noſtras q̄ eccleſia
ſtice dicimur. ⁊ quas ſermonis nr̄i tenui/
tas ↄmonere nũc accepit/ aſſumi poſſe vi
deo ꝑſuaſionē noſtrā ad penitendũ ex tri/
bus/ more oratorio. A ſtatu ꝑſone. a loco.
a tp̄e. Ita enī agere Cicero. ita Areſto. et
oratores ceteri docuerũt. Scḋm que tria/
triptitā ſuꝑ penitēdi neceſſitate/ orationē
ↄtexemus. ¶ Prima quidē argumētatio

a ſtatu pſone ſumetur. Tales nos eſſe con
ſidero viri patres et fratres. tales et in tali
nos eē gradu ſtatuqꝫ cōſpicio/ quos opoꝛ
tet penitentiā agere. nō ꝓ peccatis noſtris
tm̄modo. ſed ꝓ delictis alienis. Alioꝛum
quippe peccata comedimus. alioꝝ quip/
pe culpas bibimus. alioꝝ defectus calcia
mus ⁊ veſtim⁹. Peccata populi mei come
dunt. ¶ Non ſit cuiqꝫ āmirationi qd̄ dici
mus qm̄ ita fit/ dum elemoſinis alioꝝ ta/
lia nobis cōparamus. cibos potus alimē
ta. Que nimirū elemoſine ideo date ſunt:
vt penitentiā pro cōferentib⁹/ ⁊ ſatiſfactio/
nem deo faciamus. Status ergo nr̄ ſtat⁹
penitentiū eſt. eoꝝ ſcꝫ qui vltro ſemetipos
ad penitentiā obligarūt. Qd̄ ſiquis inter
nos aliter ſentit/ ille proculdubio propꝛij
ſtatus ⁊ gradus ignarus eſt. quia ipm̄ tan
to magis penitere cōuenit quāto min⁹ pe/
nitet. ⁊ quāto magis eſſe ſibi penitendum
diſſimulat vel ignoꝛat. ¶ Hanc tm̄ verita
tem plane duriſſimā. ſed tm̄ predicandā et
cognoſcēdā/ multi in ſtatu nr̄o in ſtatu ec/
cleſiaſticoꝝ/ vel diſſimulāt vel ignoꝛāt vel
ſacrilega impietate ꝯtemnūt. alioquin nū
ꝗ tanta auiditate. nunqꝫ tali precipitatio
ne improuida inhiarent ad elemoſinas ta
les quas beneficia nominam⁹. vel dignita
tes vel officia. quib⁹ annexa eſt talis obli/
gatio pro alijs penitendi ⁊ ſatiſfaciēdi. cū
tamen ꝓ noſtris ſatiſfacere delictis vix ſuf
ficiat vita noſtra ⁊ vtinā ſufficiat. Nūc qn
ta eſt demētia hominē tot culpis propꝛijs
obnoxiū preſſum ⁊ obꝛutū/ ſuſcipere (imo
rapere modis etiā indebitis) alienas offen/
ſas. ⁊ ſup ceruices debiles apponere. Hoc
quippe fit (vt diximus) dū beneficia bene
ficijs cumulam⁹. nam pluralitas beneficiō
rum ex elemoſinis fundatoꝝ ad penitenti
am pro pluribus faciendā aſtringit. Nūc ve
ro heu cecitas heu inſania/ nos his obli/
gationū vinculis ſeruitutib⁹ ſpecialibus/
miſera colla ſubijcimus. quaſi non iuguꝫ
graue ſatiſfaciendi ꝓ alijs ſed libertas ⁊ ab
ſolutio videatur. ¶ Addamus adhuc/ ꝙ
ſtatus noſter ſtatus eccleſiaſticoꝝ/ penit⁹ ē
in exemplū prouocatiuū alioꝝ ad penitē/
tiam. quaſi vel liber vel ſpeculum vel ima
go penitentie. Qd̄ ſi pro penitentia lega/
tur in nobis petulantia. pro cōtritione de
ſtructio ⁊ diſſolutio. pro ſatiſfactione irri/
tatio dei ⁊ viciorum omnium accumula/
tio: nos tot damnationibus digni reddi/
mur. quot homines noſtris exemplis coꝛ/
ruptiſſimis ſeducuntur. Si damnandus
eſt qui ſeipm̄ ſpontaneo peccato deprauat
nunquid nō ergo damnatioꝛ qui multos
ſecum in interitum trahit rapit et deijcit.
¶ Rurſum ſtatui noſtro/ comes eſſe debet D
ſacra ſcientia. hoc eſt ſacroꝝ ⁊ ſacramento
rum noticia qualis cognitio/ abſqꝫ penitē
tia nec perfecte cognoſci nec efficaciter tra
di poteſt. Hec quippe illa eſt ſapiētia aut
pars eſt. de qua bene enunciatum eſt. ꝙ in
maliuolam animam/ non introibit ſapiē/
tia. nec habitabit in coꝛpoꝛe ſubdito pec/
catis. Itaqꝫ ſacerdos quilibet/ angel⁹ dici
tur. qm̄ dei nūcius eſſe debet ad populum
quilibet in gradu ſuo. ⁊ legem eius ſcꝫ dei
ab oꝛe eius requirent. ¶ Dedit illis regio
nes gentiū inquit ꝓpheticus ſermo. ⁊ labo
res populoꝝ poſſederūt. vt cuſtodiant iu/
ſtificationes eius ⁊ legem eius requirant.
Non dedit nobis dn̄s laboꝛē alioꝝ vt in
ſudoꝛe vultus alieni/ veſcamur pane nr̄o.
et nihil inde officij nihil ſuffragij. nihil ſa
tiſfactionis impēderem⁹ pro ceteris q̄ ſuis
nos laboꝛib⁹ alunt aluerūtqꝫ. Quanto mi
nus iſta data ſunt. vt luxurieris ſuperbe ī
pompis equis familijs. fediſſime in mere
tricularum lenocinijs. Non ꝑterea ꝯmiſ/
ſa ſunt vt comeſationes crapuloſas ⁊ ſum
ptuoſas in ocio diſſoluto/ cū maxima tem
poꝛis ꝯſumptione ⁊ oneratione coꝛpis ac
animaꝝ/ quotidie ſequeremur. Deniqꝫ vt
ditaremus carnē ⁊ ſanguinē. imo quiqꝫ car
neos ⁊ ſanguineos homies/ de bonis pau
perū. de patrimonio crucifixi. Sed vt cu/
ſtodiamus iuſtificationes dn̄i ⁊ legē ei⁹ in
quiramus. Cuſtodiam⁹ inqꝫ nō diffame/
mus. diſſipemus. irrideamus lacerem⁹ iu/
ſtificationes dn̄i. Et legē eius inquiram⁹
nō tradētes nos noſtraqꝫ inſtitutionibus
mundi ⁊ legib⁹ Juſtiniani. ſed legi domi/
ni que imaculata eſt cōuertens aīas ⁊ ſapi
entiam preſtans paruulis. gloſa humilib⁹
quales ſunt penitentes. Penitemini ergo
¶ Poſtremo moueat nos qui dicit. quan
to gradus altioꝛ (qualis eſt noſter qui ſa/
cerdotes dicimur. ⁊ qui genus electū rega/
le ſacerdotiū xp̄i dn̄i. imo ⁊ dij noīamur)
tanto caſus grauioꝛ. cōſone ad illud ſatyri
cum. Omne animi vitium tanto conſpe/
ctius in ſe crimen habet/ quanto qui pec/
cat maioꝛ habetur. Poꝛro ſi caſus noſter
grauioꝛ: conſequens eſt vt reſurrectio per

penitentias. fortioꝛ exigatur. ¶ Concla/
mo igitur precoꝛ ⁊ obtestoꝛ per euangeliū
ſacratiſſimū domini noſtri Jhu xpi. Pe/
nitemini ⁊ credite euangelio. qm̄ qui ſe hu
miliat per penitentiā/ exaltabit ad gloriā.
Hoc modo ſtatus noſter ſtatus eccleſiaſti
cus vrget nos magnis ⁊ certis rationibus
penitere. ſi non obtoꝛpuimus. ſi nō omni
no perditi et xpiana religione abalienati
ſumus. ¶ Rurſus compellit ad idem. lo/
cus ipſe materialis in quo conuerſamur:
qui locus eſt eccleſia. Cōmonebat preta/
ctus noſtre oꝛationis oꝛdo/ vt ſimiliter ex
loco in quo cōuerſamur qui locus eſt ma/
terialis eccleſia/ robur eidem oꝛationi no/
ſtre donaremus Sed multis queſtionibꝫ
agitat animꝰ ex his que dicta ſunt. ¶ Una
ſi eccleſiaſtici non penitentes pro ſeipſis/
pꝛoficiant alijs pro quibus eos diximus
ad ſatiſfaciendū obligatos: Videt q̄ nō.
per predictū. ⁊ per illud Gregoꝛij. Cū is
qui diſplicet ad intercedendū mittit/ irati
animus ad deterioꝛa ꝓuocat. ¶ Alia. ſi ec
cleſiaſtici nō penitentes pro alijs/ faciunt
bona eccleſie ſua. et ſi ad reſtitutionē obli/
gantur: videtur enī q̄ contra donantiū in
tentionē/ bonis illis abutuntur. nec labo/
rant in vinea dn̄i. nec denariū habere me/
rentur. ¶ Altera ſi eccleſiaſtici oēs tenent
ad ſtudiū legis diuie. videt q̄ ſic ꝑ ꝓdicta
quia ideo dedit illis deus regiones gentiū
et la. po. poſ. vt cu. iuſti. eius ⁊ legē eius ex
quirant vt dictū eſt. ¶ Ad oppoſita iſtoꝛū
omniū eſt argumentū. quia talia dicere eſt
partem eccleſiaſticoꝝ longe maioꝛē pone/
re extra ſtatū ſalutis. eāq̄ꝫ damnatōnis reā
affirmare. ¶ Alie queſtiones ſunt. vt ſi li/
cet ex bonis eccleſie aliquid ſibi retinere vl
tra id quod dicit apl's. Habentes alimen/
ta ⁊ quibus tegamur his contenti ſumus
Videtur enī q̄ reſiduū eſt eccleſie ⁊ paupe
rum. quale auferre/ ſacrilegū ⁊ impium di
cunt Hieron̄. et Bern̄. ¶ Annexa eſt huic
queſtio. De ditatione parentū ex bonis ec
cleſie. De collatione beneficioꝝ indignio
ribus. De multiplicatione beneficioꝝ vl/
tra decentē ſuſtentationē perſone occupā/
tis. De intrantibus diſtributōnes ex ſolo
introitu ad hoꝛas. De dantibus ſe totos
ad practicationes ſeculares et quandoq̄ꝫ
ad turpes queſtus. Et ſimiles multes. q̄s
omnes diſſoluere/ breuitas affectata recla
mat. Sed quatuoꝛ conſiderationes qua/
ſi totidem claues pro apertione faciliori
placet afferre. ¶ Prima conſideratio. Ec/ J
cleſiaſtici qui non penitent ſed computre/
ſcunt in peccatis ſuis/ nullū opus faciunt
apud deum. pro ſe vel alijs acceptū ſibi ad
conſecutionē vite eterne. pro quāto fructꝰ
ſuoꝛum operū talis ex coꝛrupta radice pro
cedit. que radix eſt eoꝛum voluntas depra
uata. Elongantur quoq̄ꝫ magis ⁊ magis
a deo. quoniam q̄ꝫ longe a peccatoꝛibus ſa
lus. Hoc intendebat dominꝰ cū ait. Ma/
ledicam benedictionibꝫ veſtris. ⁊ ſilia plu
rima in hanc ſententiā. ¶ Secunda cōſi/
deratio. Eccleſiaſtici quāuis impenitētes
implentes tamen ea que ex inſtitutione be
neficioꝛū ſuoꝛum iniuncta eis ſunt. in ho
ris dicendis. ⁊ ſimilibꝫ. ipſi faciunt fructꝰ
beneficioꝝ eſſe ſuos. ſaltem apud homīes
nec ad reſtitutionē obligantur. Obligan/
tur tamen in foꝛo conſcientie/ aliter recom
penſare benefactoꝛibꝫ ⁊ fundatoꝛibꝫ ſuis:
pꝛeſertim faciendo ſibi amicos de māmo/
na iniquitatis. vt per alios ſuppleant re/
demptionem ⁊ ſatiſfactionem/ quā ipſi ſi/
ne gratia permanētes/ inſufficienter agūt
Valent preterea huiuſmodi beneficia/ nō
ex virtute ꝑſonarum. quoniā tales ſuppo/
nuntur eſſe in peccato moꝛtali ⁊ per conſe
quens dei hoſtes odioſi. ſed ex perſona to
tius eccleſie. ⁊ ex offerentium deuota pieta
te valoꝛem ſuſcipiunt. qualem ⁊ quantū
nouit deus. ¶ Tertia conſideratō. Plus
congruit eccleſiaſticis noticia ſacre legis
q̄ꝫ alia. et multis ipſa eſt de neceſſitate pre/
cepti. ſed magis et minus/ pro diuerſitate
officioꝛum curarum atq̄ꝫ dignitatū. Cu/
rati nominati tenentur ſcire pꝛecepta dei:
et articulos fidei in quodam generali pro
denūciando ſubditis. Materiā inſup de
ſacramentis eccleſie. prout in cōmuni vſu
pꝛacticatur ⁊ verſatur. vt de modo bapti/
ſandi. de modo audiendi confeſſiones. et
interrogandi. ⁊ docendi. et abſoluendi. et
penitentias iniungendi. de modo matri/
monia contrahendi. de modo ſacre vnctō
nis. et de inſtructione illius qui laboꝛat in
extremis et ſique ſunt talia. Curati ꝑ his
ſciendis ſi non laboꝛant vel ſtudendo vel
audiēdo/ an ſint in ſtatu ſalutis. ipſi vide/
rint. ego non eſtimo. ¶ Quidam tracta/
tuli ſuper his communibus/ confecti ſunt
Quos ſaltem habere deberent tales ec/
cleſiaſtici. quoniam nec ſumptuoſi ſunt in

tranſcribēdo.nec diſpēdioſi ⁊ difficiles in
intelligēdo. De plans vero q̄ abſentes ſūt
nihil hic diffinio. queadmodum pati eſſe
debent ad faciendum ⁊c. ¶ Quarta con/
ſideratio: Intentio eccleſiaſticorū in om/
nibus ſuis actibus debet eſſe diuinus ho
nor ⁊ eius obſequiū. ⁊ conſequēter ex inci
denti ⁊ quaſi acceſſorie/ipi poſſunt tempo
ralia deſiderare ⁊ adquirere pro ſuſtentatō
ne decenti ſuorū ſtatuū.decentē intelligite
ſtatum prout ſapiens iudicabit.⁊ nō pro/
ut ambitio vel auaricia ſuadebit. Iuxta q̄s
conſiderationē datur regula conſequēter
ad ſciendū ſi in celebrationibꝫ miſſarum.
ſi in horis lucratiuis.ſi in alijs opibꝫ ſuis
īmo etſi in multiplicatione beneficiorum
ipi eccleſiaſtici ſint ſymoniaci.vl' ſymonia
aut turpi lucro notandi. Deſcendere autē
ad ſingula omnino diffinienda/ neqꝫ faci
le eſt neqꝫ poſſibile ſub certa regula.ꝓpter
varietatem circūſtantiarū.ex quibus/iu/
ris variationem ſcit nemo.

Plura dici potuerāt.ſed interim cō
tenti/⁊ ad ſecundā noſtre exhorta
tionis partem tranſeūtes/oſtenda
mus ex loco in quo ſumus/congruitatem
penitendi. ¶ Locus noſter viri patres et
fratres locus eccleſie materialis in quo fre
quentius cōuerſamur/nos admonet ſi nō
obſurdeſcimꝰ vt obediamus dicenti xp̄o.
Penitemini ⁊c. Quanq̄s enī vallis hec mi
ſerie/ locus ſit vniuerſaliter fletus ⁊ peni/
tentie/vbi tanto magis flendum eſſe dicit
Augꝰ.quāto minus fletur.nihilominꝰ tē/
plorum locus/ſua quidē religione ⁊ qua/
litate cōmonere facit vt peniteamꝰ. Quid
itaqꝫ aliud videtur p̄dicare imagines om
nes in eccleſia ante quaquerſū.ſupra.ſub/
tus.⁊ in lateribꝫ.cantus inſup ⁊ pulſus.ea
quoqꝫ que leguntꝰ ⁊ fiunt omnia.niſi leue/
mus ſurſum corda.⁊ nō mentiamur reſpō
dentes: habemus ad dn̄m. Leuare autem
ſurſum corda nequeūt ſane ipi peccatores
ſine penitentia.⁊ magna penitētia. ¶ Ha
bent ſeculares hoīes ſeu militares ſeu ple/
bei/loca ſua: in quibꝫ exercentꝰ. plena mul/
tis ſpectaculis. vanitatibus.⁊ inſanijs fal
ſis/ que penitentiā non ſolū non incitant
ſed ꝑturbant. Vide fora negocioſa/ abun
dare infinitis periurijs. fraudibus. mur/
muribus inconditis.clamoribuſqꝫ diſſo/
nis. Vide curias patrocinantiū.intra q̄/
les/nota litigantiū magniloquas linguas
acutas et inſtructas vt narrent fabulatio/
nes ſed non vt lex tua domine. De curijs
curialium quid aliud dicturus ſum/ quaꝫ
quia tote cure ſunt.et tote cure vaniſſime.
nec cure celeſtes.ſed plerunqꝫ ſceleſte: Nō
diſcurram per ſingula talium loca quorū
plurima a ſanctis doctoribus merito in/
terdicta ſunt eis qui penitentiam ſalubreꝫ
integro animo peragere moliuntur. ¶ At
uero nos eccleſiaſticos continet locus ſa/
cerrimus.locus religioſiſſimus. locus to/
tus penitentie ſalubris prouocatiuus. ſi
tamen in eo non manemꝰ ſicut beſtie.igna
ri myſteriorum omnium que fiunt et cer/
nuntur. Si preterea corpore exiſtente in
eccleſia/non ſit animus in patinis. ſicut ē
apud Terentium. Si deniqꝫ non facimꝰ
de domo orationis/ domum negociatio/
nis et ſpeluncam latronum. Quo pacto
fit: Certe aut cogitando aut garriendo ſe/
cularia.aut diſtributiones diuinas tanq̄s
nobis qui nō eas lucramur indebitas fur
tiue rapiendo.furtiue dixerim iudice deo:
etſi non mundo. qui ſi eos ſoluit. non ta/
men abſoluit. ¶ Ceterum crux et crucifi/
xus/nonne loquuntur vt penitentiā aga/
mus.cum talem ipſum chriſtum ante ocu
los ſtatuāt.quo nullus vnq̄s acerbius do/
luit. non pro ſuorum ſed pro noſtrorum
ſatiſfactione peccatorum: Sanctorum
rurſus ſanctarumqꝫ imagines idem ſua/
dent.ingerentes memorie noſtre q̄ ꝑ mul
tas tribulationes oportet nos intrare in
regnum dei vt ipſi ⁊c. Deniqꝫ tumbarum
ſculpture.magnis nos vocibus et lamen/
tis/ad penitentiam prouocare nō ceſſant.
ingerentes quid illi ſint. quid fuerunt.q̄d
de nobis meruerunt. quid exigunt vt ſu/
um/quorum corpora incinerata/tegit tel/
lus. ¶ Si ad hos omnes et ſimiles aſſi/
due clamores nequaq̄s aperimus aures
mentis intimas/non iam ſurdaſtri ſed ſur
di ſumus.imo ipſis quas intuemur ⁊ cal/
camus imaginibus atqꝫ ſimulacris aſſi/
milati ſumus que habent aures et non au
diunt. Quid de ipſo ſacroſancti dominici
corporis ſacramento ſatis vnq̄s dicturus
ſum.malo nunc ſilere q̄s pauca dicere. Ve
illis qui abutuntur eo ad cumulum pec/
candi/quod ſingulariter datum eſt ad au/
xilium ſubleuamēqꝫ penitēdi. Hi ſunt in
digni tractātes illud. quos ſub queſtione
terribili increpat dn̄s per ꝓphetam. Quid

eſt ꝙ dilectus meus fecit in domo mea ſcelera multa. ¶ Nō nos ita viri patres ⁊ fratres. ſed in loco tali tanq̄ diuino et celeſti audiamus vocem dñi imperantis vt amotis calciamentis noſtre vetuſtatis ꝑ penitentiā. ſuū eſt eni hoc officium ſtem⁹ in terra hac que ſancta eſt dicentes cum Jacob Terribilis eſt locus iſte. non eſt hic aliud niſi domus dei ⁊ porta celi. Etenim dominus eſt in loco iſto. et nos. ergo ſancti ſimus qui habitamus in ſancto quib⁹ dei gratia conceſſit. ſi non abutimur. illa vota prophetica. Unaꝫ petij a domino hāc re. vt inha. in domo domi. Et rurſum. Quā dilecta tabernacula tua domine vir. ⁊c. Et iterꝫ. Elegi abiectus eſſe in domo dei mei ⁊c. Ad quid: Ad penitendū ꝑcipue. Penitemini ergo. ¶ Circa hec quadruplex occurrit conſideratio moralis. ¶ Prima. ſācius eſt et deo placentius et fructuoſi⁹ regulariter / orare deum in templis et locis ſibi dicatis q̄ in alijs. Ualor quippe oratōnum ibidem factarum cumulatur ex oratione generali et loci maieſtate. ex qua fit deuotionis maior incitatio. Propterea nō abſq̄ grandi ratione ſedula religio patrum noſtrorum / particularia oratoria vetabat. preſertim pro miſſis celebrandis. Dixi in conſideratione regulariter. quoniam accreſcere valor ipſis orationibus aliunde q̄ ex loco ſancto poſſet. ¶ Secūda conſideratio. Omnis blaſphemia / que attribuit deo vel ſanctis eius / indigna vel turpia / vel verbo vel facto vel ſigno / tanto execrabilius fit in eccleſia quāto locus plus ſacer eſt. Que blaſphemia / ſi fiat ſub ludi ſpecie / debet auctoritate per ſuperiores ſerioſe reparari. Nec cōſuetudo ad oppoſitum alleuiat imo aggrauat. quia veriſſime corruptela eſt. et ſacrilega corruptela. que in caput ſuperiorum redundabit. ſi non pro ſuo officio remediare curauerint. maiori quidem animoſitate quam pro ſuis tēporalibus decertarent. ¶ Tertia conſideratio. Una ex cauſis quare eccleſiaſtici mali et impenitentes / peſſimi ſunt ſupra ceteros (prout ſepe expertum fuiſſe teſtatur Aug⁹. et tempora mea idem monſtrant ad oculum) aſſignatur conuenienter. quia tales ipſi deo magis ingrati ſunt dum abutūtur eis omnibus que eos ad penitentiam prouocare debuerāt. Omnia enim remedia pro ſua correctione vt ſunt exempla ſanctorum et predicationes ⁊c. conuerterunt in faſtidium et contemptum ex continuo auditu et viſu. adeo vt tandem ſe eſſe credant ſapientes et prudētes pre alijs monitoribus ſuis. quoniam impinguati ſunt incraſſati dilatati. ideo dereliquerunt deum factorem ſuum ⁊c. et humilitatem noſtre religionis et ſuorum promulgatorum / ponunt in abominationem ſibi. Qualis igitur ſpes ſalutis eē poteſt. vbi que fuerant remedia / couertuntur in nauſeam et venena: ¶ Quarta conſideratio. Affectiones peruerſe que ſeparant a deo / damnabiliter fiūt vbiq̄. damnoſius in eccleſia. Negociationes preterea ſeculares / fiebant olim in templo hieroſolymitano diſplicibiliter chriſto. hoc ex ſuo zelo ſubuertente cathedras numulariorum apparuit. Nunc diſplicibilius fiunt in templis ſuis. in quibus myſteria magis ſpiritualia / conuenit celebrari. Hec de ſecunda parte ſermonis.

Poſtremo fas

nobis eſt / non ſolum ex ſtatu ꝑſone / nec ex loci qualitate corroborationem addere noſtre orationi: pro perſuadenda nobis penitentia vt iam fecimus. ſed etiam tertio ex temporis qualitate. ¶ Omitto ꝙ tempus omne vite miſere huius et erumnoſe / tempus lugendi eſt / tempus q̄ penitendi. Non loquor ō tempore hoc quadrageſimalis abſtinentie / quod intrauimus. quanq̄ multa dici ad rem competerent. Tum de ieiunijs / qua obſeruatione complenda ſunt: et qui ſunt quos pia neceſſitas excuſat. Quali inſuper delicti obnoxij ſunt eccleſiaſtici tranſgreſſores et fundatores huiuſmodi ieiuniorum. Tum preterea de ieiunio quadragenario chriſti quali qualiterq̄ fuerit completum virtute. ¶ Sufficiat ad dolendum lugendum penitendūq̄ continuo / aſpectus huius temporis: imo huius tempeſtuoſe etatis noſtre. in qua regnat luctuoſiſſimum abſq̄ exēplo: imo nullis vnq̄ luctib⁹ equanduꝫ ſciſma. quod nō vetuſtate cōſumit vt omnia. ſed in dies / altius radices malas agit. ⁊ tanq̄ fama monſtrum horrenduꝫ in dies vires adquirit eundo. Expectauimus pacē deplorat propheticus ſermo. ⁊ ecce turbatio

Sic eccleſia inſanabili quodā cancro de/
paſcitur egreſcitqꝫ medendo. Sic ſuā hy/
dram patitur que ex ſucceſſione fecundioꝛ
fit. Ipſa inſuper minotaurus vix egreſſi/
bili laboꝛinto circūdatur. ⁊ moꝛe ferarum
habet in rete pedes ſuos. ¶ Nunquid nō
igitur tempus tale eſt in quo penitere ⁊ do
lere cum ingenti gemitu et plangoꝛe aſſi/
duo cuꝫ lacrimis ⁊ rugitu coartamur nos
eccleſiaſtici ⁊ dicere. Tu exurgens domīe
miſereberis ſyon. quia tempus miſerendi
eius quia venit tempus? Et iterū. Tem/
pus faciendi dn̄e diſſipauerūt legem tuaꝫ.
legem charitatis vnionis ⁊ pacis. ¶ Pri/
ma cōſideratio. In omni tempeſtate gran
di ⁊ internetione/ vbi primū incipit a ſan
ctuario dei ſaluberrimū eſt/ iuxta Ezechie
lis viſionem/ ſignari ſigno thau in fronti/
bus. Illi quippe ſoli ſaluantur ſic ſignati
Quale ſignū illos ſolos accipere notat ꝑ/
dicta viſio qui gemunt ⁊ dolent ſuper cun
ctis abominationibꝫ que fiunt. hoc auteꝫ
per penitentiā fieri ꝑſpicuū eſt. Ubi vero
magis inceperit ira dei a ſanctuario ſuo
ꝙ̄ hoc tempe miſero quis legit quis audi/
uit? Penitemini ergo. ¶ Secunda conſi
deratio. Quoniam facta eſt ſciſſio ita vni
uerſalis in coꝛpoꝛe myſtico ex peccatis ſin
gularium ꝑſonarum ⁊ eoꝛum ꝑuerſis mo
ribus quomō fit in coꝛpoꝛe vero diſſolu/
tio eius ex vitio moꝛbido partiū ⁊ coꝛru/
ptis humoꝛibꝫ ꝯſequens eſt vt penitentia
lis medicina primū reciper in membris ſa
nitatem. preſertim cum videat hic eſſe di/
gitus dei. cui humanū auxilium quaſi pe/
nitus deeſſe ſentit. Quapropter impetran
dum eſt diuinum: teſtimonio Ioſophat.
Que impetratio nō melius ꝙ̄ per penitē/
tiam humilem adquirit. Quoniā ſicut ex/
altatio ambitioſa ⁊ perdita multoꝝ eccle/
ſiaſticoꝛū tam feda abiectione humiliauit
eccleſiam/ ipa ſi queritur rurſus exaltari vt
per penitentiam humilem hoc fiat neceſſe
eſt Penitemini ergo. ¶ Tertia conſidera
tio. Reuerentia pia ad matrem viget plus
ꝙ̄ alias in filijs/ tempoꝛe neceſſitatis ⁊ cō
culcationis ſue. vt humilientur ⁊ doleant
et penitentie ſigna demonſtrent. preſertim
vbi per talia/ miſerabilibus eiuſdem ma/
tris neceſſitatibus ſubueniri conuenit. dū
ſinguli filioꝛum ſingula merita ſua: ſicuti
quaſdam donationes et redemptiones cō
ferunt in commune ad redemptionem ma
tris captiuate. Sic eſt in preſenti tempo/
re. Penitemini ergo. ¶ Quarta conſide/
ratio. Sciſma preſens / non impedit ve/
ram penitentiam imo magis ad eandem
faciendam animat ⁊ inducit tanꝙ̄ ad pri/
mum antidotum ⁊ medium pro poꝛtu ſa/
lutis attingendo. Scio tamen nōnullos
hinc inde poſſe inquietari a ſcrupulis et
queſtionibꝫ pluribꝫ ſuper caſibus reſerua/
tis. ⁊ ſuꝑ poteſtate clauiū. ⁊ alijs ꝑplexita/
tum nodis quibꝫ ſciſma ꝑ̄ſens reſperſum
eſt. Scio nihilominꝰ reſponſum factū eē
anthonio. ꝙ ſola humilitas omnes diabo
li laqueos ſecura ꝑterfugit. Humiliatus
ſum et liberauit me inquit ꝓpheta!. Nulli
vero abſqꝫ penitentia datur poſt peccatuꝫ
talis humilitas que rurſus exaltet. Soli
igitur bene penitētes ſecuri ſunt. ꝙ̄obrem
penitemini. ¶ Hec foꝛtaſſis ſufficere po/ A
tuerant de neceſſitate penitentie noſtre/ ni
ſi reuerentia euangelij hodierni cui credi
opoꝛtet. et ꝙ appꝛopꝛiate de eccleſiaſticis
loquitur/ cogeret nos ſua maieſtate vt ali/
quid diceremꝰ. nec ipm noſtro ſilentio in/
digno tranſiremꝰ. ¶ Itaqꝫ euāgelicus ſer
mo. xxiij. c. Mat. vnde euangeliū hodier/
nū cōſcriptū eſt/ loquens in ꝑſona xp̄i ad
phariſeos ⁊ ſcribas ſui tꝑis/ notat in ſpe/
ciali. ſub repꝛehenſionibꝫ quatuoꝛ. ⁊ octo
maledictionibꝫ. a quibꝫ debent eccleſiaſti/
ci ꝑcauere. vt increpatio maloꝝ. bonoꝛuꝫ
ſit inſtructio. ⁊ vt ſuꝑ malo cognito/ peni/
tentia ſalubꝛioꝛ fiat. ¶ Prima repꝛhenſio
eſt dicere bona ⁊ non facere. hoc enī quid
aliud eſt ꝙ̄ ſe pꝛopꝛia voce damnare ⁊ ta/
lem eſſe cui merito dicat dn̄s. Ex oꝛe tuo
te iudico ſerue neqꝫ. Uidete aūt patres et
fratres quāto amplius eſt delictū. neqꝫ di
cere bona neqꝫ facere imo dicentibus atqꝫ
facientibus modis omnibus ſerio ⁊ ioco
clam ⁊ palam cōtrariari. ¶ Secūda repꝛ/
henſio eſt onerare ſubditos duris ⁊ multi
plicatis ponderibꝫ ꝓceptoꝝ ⁊ penarū. di/
gito autē ſuo nolle ea mouere. Quo in lo/
co culpantur illi eccleſiaſtici qui excōmūica/
tionū ⁊ vexalium ⁊ maledictionū ſenten/
tias accumulāt ſupꝛa merita. quo fine/ ipſi
viderint ⁊ ꝙ̄ conſone ad euangelicā liber/
tatem. ¶ Tertia repꝛhenſio eſt hypocriſis
et ſuꝑſtitioſa in habitibus. quibus ſancti
tatem aut religionem ꝓferunt. qualia in/
tus hoꝛrent et fugiunt ipſi taliter induti:
qualiter induimur nos eccleſiaſtici oēs

diuiſi a populo. precipue dum in eccleſia
miniſtramus. Sed ſepe mentiūtur he ve/
ſtes. dum aliud monſtrant extra. aliud te/
gunt intra. exterius ſanctitatē interius vi
litatem. ¶ Quarta rephenſio eſt ambire
vanam gloriam. in locorum eminentia. et
alto recubitu in cenis. in ſalutationibꝫ po
pularibus atqꝫ forenſibus. in titulis ꝛ ap
pellationibus. nomīe magiſtri aut patris
aut domini. ī quibus omnibus corrupta
affectio magis qꝫ ipſa actio que de genere
bona eſt/ ꝛ bene fieri poteſt/ inculpat. Po/
teſt enim aliquis omnia iſta querere/ ſi ſta
tus ſuus ꝛ vocatio/ exigāt pro vtilitate rei
publice ꝛ eccleſiaſtico honore. non pro ſin
gulari ambitione. Aliquis enim ex eccle/
ſiaſticis/ cur non fas habet alte ſedere ꝛ ſa/
lutari populariter. et appellari vel mater
vel pater. vel dominus ſi non iſtis delecte
tur. Hoc eſt ſi non nomina tm̄ ꝛ famā ſed
res ꝛ opera ꝛ officia ꝑ nomina deſignata/
querit ꝛ implet. nō ad ſuam ſed ad dei lau/
D dem magnificentiā ꝛ gloriam. ¶ Sequū
tur octo ve. Ve primū eſt claudere viam
celi ꝑuerſis moribus ꝛ exemplis. Hoc fit
dum imperiti ꝛ ſimplices ex populo/ argu
unt ſibi licere ea que vident ꝑatres et pa/
ſtores ſuos facientes. ¶ Scdm ve ſub ꝑ/
textu longarū orationuꝫ viduas ꝛ ſimpli/
ciores ſpoliare. A quo ve non immunes
ſunt hi qui obitus ꝛ ſeruitia multa in ec/
cleſia pollicentur. ꝛ ea vel non exoluūt. vel
imꝑfecte ac negligenter exoluunt. ¶ Ter/
tium ve traduci poteſt appropriate ad ec/
cleſiaſticos. querentes promotionē alicu/
ius ad ſtatum eccleſiaſticū. vel contra eos
qui affectu carnali vel alio faciunt eum ꝑ/
uerſis exemplis et moribus duplo filium
gehenne qꝫ futurus erat in ſtatu ſeculari.
¶ Quartum ve contra malos interpretes
xpi. ꝛ ſpecialiter iuramentoruꝫ ꝛ votorum
in quibus fallūtur ꝛ fallunt ex ſacerdotiꝫ
ordine/ in confeſſionibꝫ audiēdis. ¶ Quī
tum ve contra eos qui decimas vſqꝫ ad mi
numū eſſe ſoluendas decreuerunt ꝛ grauio
ra ipſi derelinquunt Iudicium ſcꝫ miſeri
cordiam ꝛ fidem/ ſicut apud quoſdam in
eccleſia plus puniretur tranſgreſſio vnius
cerimonie ꝛ traditionis humane/ qꝫ blaſ/
phemia in deum aut ſuorum preuaricatō
mandatorum. ¶ Sextum ve mūdare di/
ligenter id quod foris eſt in vaſis quibus
deo miniſtratur. vt eſt calix. ꝛ conſcientiā

dimittere rapinis ꝛ immundicia pleniſſi/
mam. Vt faciunt qui in cōſcientia pecca/
ti mortalis/ ꝛ in cōtinuo ꝓpoſito non relin
quendi peccata ſua/ neqꝫ occaſiones pec/
catorum/ miniſtrare pſumunt. ¶ Sept/
mum ve contra hypocriſim eoruꝫ qui ſan
ctitatem fingunt extrinſecis ſignis. intꝰ au
tem ſunt hypocriſi et iniquitate. compati
merito ſepulcris dealbatis. Quod ſi culpan
tur hi qui mali ſunt/ quo vituperio digni
videntur qui peccata ſua predicant gloriā
tes cum malefecerint et exultantes in rebꝰ
peſſimis in ꝑniciem ꝛ contagionē ꝛ ſcan/
dala certa puſillorum. Cuidam. imprope
rium dixit alius. Abi hypocrita. Cui acu/
ta mordacitate reſpondit iniuriatus. Tu
talis es vt nec hypocrita dici poſſis. Ita
palam ꝛ in publico ꝑuerſus es vt nullus
fictioni locus relictus ſit. ¶ Octauum ve
eſt qui ſanctis reuerentes eſſe videntur. co
lentes eorum ſepulcra memorias atqꝫ reli
quias. ipſi tamen eos nequaqꝫ imitantur
in ſanctitate. imo pſentibus inimicantur
et inſidiantur qui ſanctoꝝ vitam atqꝫ mo
res queſierint imitari. Ad que omnia ve
ſubiungitur horrenda concluſio. Ecce re/
linquetur vobis domꝰ veſtra deſerta. Do
mus hec domus erat ſynagoge. cui ſucce/
dit domus eccleſie. quā iam pene deſertio
ni vicinam intuemur vt olim ſynagogaꝫ.
Auertat hoc pius eccleſie ſponſus Ihs
xps. Auertet autem ſi fuerimus peniten/
tes. ſi nos benigne intuitus fuerit ꝛ cōuer
tet ad ſe. et tandem reponet in firmiſſimo
habitaculo ſuo. ad quod nos ꝑducere di/
gnetur qui ſine fine ꝑmanet in ſecula ſecu
lorum Amen. ¶ Finit.

Sequitur item ſer/mo eiuſdem factus in cena domini ꝑ hu/militate. valde notabilis.

A Deo exiuit ꝛ ad deum vadit P
Originaliter Iohis. xiij. ꝛ in
euangelio pn̄tialiter recitato
Nos ꝛ mei ſiles qui a deo exi
uimꝰ ꝑ peccatū longe nimis.
Quia longe a peccatoribꝫ ſalus. vadamꝰ
nūc rurſus ad eū/ ꝑ orōnis ꝛ pie inuocatō
nis greſſum. mox aderit. quia ꝓpe eſt dn̄s/
omnibꝫ inuocātibꝫ eū in veritate. Cuius
orōnis nr̄e mediatricē te cōſtituemꝰ o vir
go beata virgo/ deo iunctiſſima. ad quam
deꝰ venit. ꝛ a qua ſm corpꝰ exiuit. Te nūc

ob hoc ſalutantes ⁊ dicentes. Aue maria.
¶ A deo exiuit ⁊ ad deum vadit. ſcribitur
vt ſupra. Alta verboꝝ ꝓfunditas. alta ni/
miū. ⁊ quis cognoſcet eam? Sed ita loqͥ
decebat conſciū ſecretoꝝ dei. Hic tam ſub
limis volatus grandi aquile ſpūali homi
ni videbat̃. cui ex ſententia dicere fas erat
illud phie apud Boetiū li. iiij. metro pri/
mo. Sunt eteni penne volucris mihi que
celſa cōſcendant poli. quas ſibi cum velox
mens induit peroſa terras deſpicit ⁊c. ¶
Mihi vero quid ni ſtupor mentis et di/
gna admiratio debebatur ad hanc ſcienti
am que mirabilis facta ex me eſt conforta
ta eſt. ⁊ non potero ad eam? Quid niſi ve/
nerabūdum quoddam ſilentiū congrue/
bat? Congruebat vtiqꝫ ſilentium potius
qꝫ elato ſermone de diuinis obſtrepe inter
olores me raucum anſerem. potius qꝫ ſor/
didis pedibus affectionū. manibuſqꝫ opa
tionum me ſanctuarium verborum dei te
merariū introire. Sed officij mei debituz
ipſi vos ſcitis. ſed ⁊ frequens deuotionis
veſtre conuētus ⁊ preſtolatio quippiā vel
impfecte balbutire cōpellit. ¶ A deo inqͥt
euangeliſta exiuit. Miror ſi non protinꝰ
ad hoc verbuz miramini. De quo nempe
alio iſtud dicitur. A deo exiuit / qꝫ de ver/
bo quod eternaliter eſt apud patrē: quoni
am in principio erat verbū ⁊ verbum erat
apud deum. ⁊ deus erat verbum. Si eter/
naliter apud deum / qualiter a deo exiuit a
quomodo eternaliter apud deū? Sed di/
ces exitus iſte verbi a deo / eſt ipſa filij ge/
neratio. verum eſt ſi eſt filij generatio ſicut
eſſe confitemur. Uides ꝙ iſte exitus pror/
ſus eſt ineffabilis. De eo quippe ſcriptuz
eſt. Generatōnē eius quis enarrabit? Iſa.
liij. ca. Propterea cur conaretur eloqui qꝺ
enarrari nō poteſt. nō eſſet illud ſobrie ſa/
pere. Quid ſiquis loquatur nō iam homi
num ſed angeloꝝū linguis. quo pacto ef/
fari ſufficiet deum a deo exire / non locali
ter non dimenſionaliter. non diuerſificate
ſubſtantie / neqꝫ durationis varietate ſed
perſonali tm̄ diſtinctione? Qui ⁊ regredi
dicitur ad deū dum ſuū rependens amorē
patri / ſpirat ⁊ quodāmodo donat ſpiritū/
ſanctum. donū preſtantiſſimuz ⁊ vtriuſqꝫ
nexum. ¶ Sed ſileamus interim de ſecre
tis his celeſtibꝫ ⁊ ꝑſcrutatiōez inueſtiga/
tionē huiꝰ diuini exitus ⁊ regreſſus ad in/
tra / nos vel ad ſcholā vel ad celebritatem

beatiſſime trinitatis remittamꝰ. Illic ma/
gis diſcere eſt / quomodo filius egreditur
a patre vt imago pulcerrima a pulcerrimo
vt verbū ſententioſiſſimū. vt ars omnium
fecūdiſſima. vt exemplar diſtinctiſſimū. vt
idea ⁊ forma quedam omniū capaciſſima
et actualiſſima ⁊ potentiſſima. Sic igitur
exiuit xp̄s a deo. eternaliter ꝓductiue. ⁊ ad
deum vadit / ſpiratiua dilectione. ¶ Am/
plius vero ꝯſiderationi noſtre / alius obij
citur xp̄i a deo exitꝰ. alius quoqꝫ ſui ad euz
regreſſus. nō quidem intrinſecus ꝑſonali
ter vt prius. ſed denoīatione quadā extrin
ſeca. ⁊ idiomatū mutua ꝯmūicatione. quā
operata ē humanitatis aſſumptio. Et qͥd
eſt precor hoc modo xp̄m a deo egredi: ni
ſi eundem in hoc calamitoſo vallis lachry
marum exilio / dignanter incarnatum: cō/
morari. affligi. cruciari? Nihil quippe lon
ginquiꝰ a deo poterat excogitare mens hu
mana / qꝫ impaſſibilem ad paſſionem egre
di. inuiſibilem videri. immortalem quoqꝫ
eſſe participez mortis. Aſt xp̄m regredi ad
deum / eſt ipſum a mortuis reſurgere. Iaz
non moritur quoniā mors ei vltra nō dn̄a
bitur ad Rho. vi. quādo in patria ⁊ ciuita
te ⁊ regno patris in celeſtibꝫ ad dexteram
ſuam ſedet in eternū. cum omnia ſubiecit
ei deus ad hebre. ij. Hic eſt verus iuſticie
ſol qui oritur in natiuitate. occidit in paſ/
ſione. ⁊ ad locum ſuū reuertitur in glorio/
ſa aſcenſione Eccleſiaſtes primo. Et quia
habent proprias ſolennitates hec myſte/
ria / ſuoſqꝫ ſermones. tantūdem dictum ſit
hic / quomodo xp̄s a deo exiuit ꝑ incarna/
tionem ⁊ ad deū vadit ꝑ glorificationem.
¶ Demū repibilis eſt exitus quidam ter/
tius / xp̄i a deo / ſm animā qui cōmunis eſt
omnibus creaturis. Dicit itaqꝫ diuinus
theologus Iohānes. Quod factuz eſt / in
deo vita erat. Uita erat. non quidē ꝑ iden
titatem realem ⁊ eſſentialem rei facte ad fa
ctorem. vt manichei blaſphemant. dicen/
tes animam eſſe partem a deo deciſam per
actionem principis tenebrarum. Sed vi
ta erat / per idealem et viuificam / exempla
rem ſeu archetipam cognitionem ⁊ virtu/
tem producendi efficaciſſimam. longe ex/
cellētius. longe ineffabilius / qꝫ in ipſa mē/
te artificis / domus fabricanda vel imago
pingenda / exiſtat ⁊ ſuo modo viuat. Quid
vero ſint huiuſmodi idee. ⁊ qualis ſit ea/
rum diſtinctio / nō eſt hic diſputandi locꝰ.

Multe doctoꝝ traditiones in vnam veri
tatem (ſi bene capiantur) reducibiles ſuꝑ
prime ſententiarũ diſtinctione habentur.
¶ Ad hoc igitur eſſe ideali illud recte per
hibetur egredi/quicquid fit extrinſecus ī
eſſe ſuo reali. regredi autem non niſi crea/
ture rõali ꝓprie datũ eſt. quãq̃ꝫ velit Boe/
tius/omnia in ſuum regredi pꝛincipium
velut ſi flumina vnde exeunt reuertantur
Eccl's. i. Et qñ h̄ꝫ Oñ repetũt ꝓpꝛios q̄ꝫ
recurſ⁹. reditꝗꝫ ſuo ſingula gaudẽt. Nec
manet vlli traditus oꝛdo/niſi ꝙ fini iun/
ꝑerit oꝛtum. ſtabilemq̄ꝫ ſui fecerit oꝛbẽ. li.
.iij. Metro. ij. Hoc fit. dũ motus inditos
nature ſue/cuſtodiũt. dumq̄ꝫ vices indul/
tas pagũt/agendo patiendo monendoq̄ꝫ
¶ Atuero q̄ꝫtum tibi eſt creationis egreſ
ſus excellentioꝛ (o rationalis ſpũs) tanto
regreſſus tuus ad deuꝫ/eſt q̄ꝫto a reliquis
omnibus a ꝑfectione differentioꝛ. Tu nẽ
pe rõnalis ſpũs ſicut capax et ꝑticeps dei
ſolus factus es ꝑ intelligentiam atq̄ꝫ ratõ
nem. hinc ad imaginem dei et ſimilitudi/
nem factus affirmaris. Geñ. i. Sic ſoli ti
bi ad deum regredi cõceſſum eſt/ꝑ cogni/
tionem et amoꝛem. Dirigũtur cetera ī cur
ſibus ſuis et ab agẽte infallibili. ſicut ſi vi
dens aliquis/cecum ducat vt dicit auerro
is. Tu ſola/videns videntem inſequeris
Tu ſola/cognitiue ad pꝛincipiũ tuum re
grederis. vt fias vnũ ens cũ diuina eſſen/
tia. tertia ꝑte libelli de oꝛnatu ſpũaliũ nu/
ptiarum. Anima inquit contemplãtis ita
cõiungitur deo/vt fiat ipm illud eſſe vita
le et ideale qð eternaliter in deo ꝑhabuit.
Quem erroꝛem/vna nuper ep̃la a me edi
ta coarguit. Velim ꝑterea cõmonuiſſe vt
de hac materia caute legat̃. Bern. ad frẽs
de monte dei li. ij. ¶ Ceterũ anima huma
na ꝑcipue illa eſt inter omnes rationales
ſpiritus/que non ſolum regredi ad deum
ſed omnia alia in eum referre debet. Pꝛo/
pterea enim ipa coꝛꝑi cõiuncta et in imis
certis ligata. ſm Platonicos. Pꝛopterea
nexum duplicis mundi/tã ſpũalis q̄ꝫ coꝛ/
poꝛalis/operat̃. quaſi duas illas catenas
cauſarũ/auream et argenteam/nectens
Deniq̄ꝫ idcirco in oꝛizonte duplicis mun
di ſtatuitur facies ſua. put diuini theolo/
gi/et eleuati methaphiſici edocuerunt. q̄ti
nus ꝑ ipam ea omnia referrent̃ in deũ co/
gnoſcẽdo et vtendo/que ab eo egreſſa ſũt
in creando. Hinc dixerunt Ariſt. i. politi.
et platonici/omnia ꝓpter hominem. ipſuꝫ
vero ꝓpter deum factum eſſe. Hinc reſur/
rectionis future neceſſitas cõcludit̃. Alio
quin naturalis inſtituti finis/fruſtra eſ/
ſet. Sed de his alibi. Demũ ꝑſpicuũ eſt/
eos ſolos ꝓpria appellatione homines di
ci debere qui boni ſunt et ad deum omnia
referũt ¶ Nunc ad xp̄m redeo. Qnia eniꝫ R
regreſſum hunc ꝑ intelligentiam ad deuꝫ
et vſum/anima eius perfectiſſimis mõis
exercuit. dum ſeipam et rem quamlibꝫ al/
teram/ſola ꝑ excellentiaꝫ in dei gloꝛiã lau/
dẽ amoꝛemq̄ꝫ reduxit. Hinc aptiſſima ra/
tione. dixit euangeliſta noſter de xp̄o. ꝙ a
deo exiuit et ad deum vadit. Exiuit dico
ſm animam ꝑ creationis emanationẽ/et
ad deum vadit/ꝑ ſui et alioꝝ omniũ/in de
um reuolutiõem intelligibilem. Et ſicut
omĩa a deo quodammõ accepit in ſua cre
atione/dum ꝓpterea facta ſunt omnia/ſic
omnia refert in deũ directiue ꝓpoꝛtionabi
liter ſatis ad pꝛimũ exitum et reditum eter
nalem ¶ Ad hunc finem olim egreſſus fu
erat adam a deo in ſui pꝛimaria creatione
vt ad deum regrederetur ꝑ ſpeculationem
et amoꝛem. Sed ve peccato. homo cũ in
honoꝛe eſſet non intellexit. cõparatus ē iu
mentis inſipientibus et ſimilis factus eſt
illis. Sequimur eum nos beſtiales effe/
cti. vitam pecudum eligentes. qui decliuẽ
animam iugiter ad terrena demittim⁹. q̄
poꝛcino moꝛe verſi ad infima vultibus
adheremus. Vox eſt talium. Adheſit ī ter
ra venter noſter. et iterum. Adheſit paui/
mento anima mea. et rurſus. Infixus ſuꝫ
in limo ꝓfundi. Hic exclamat ſatiric⁹. O
curuas in terra animas et celeſtiũ inanes.
O q̄ꝫ ſuauioꝛ vox atq̄ꝫ iocundioꝛ regredi/
entis ad deum et gratias agentis/ꝙ de te
nebꝛis vocauit nos de⁹ ī admirabile lumẽ
ſuum/cuius figuram geſſit Petrus/a vin
culis ferreis et carcere tetro liberatus. et e/
ductus de cuſtodia ad confitenduꝫ nomĩ
domini. Vere vincula ferrea cupiditatis
noſtre. Vere carcerem tenebꝛoſum hoꝛri
dum ſqualidum et ſcenoſum eſſe ſoꝛdidũ
deſiderium coꝛdis noſtri. ⁊ anima talibus
immerſa/quando poterit liberis intelligẽ
tie alis ad alta ſubuehi ipa ad deũ regredi
quando valebit. Hoc itaq̄ꝫ fieri eſt impoſ
ſibile niſi in manu foꝛti ⁊ bꝛachio extento
illius qui eduxit vinctos in foꝛtitudine. q̄
de ſtercoꝛe erigit pauperem vt ſedeat cum

principibus. Qui contriuit portas ereas
et vectes ferreos confregit Hoc ſolo aucto
re ſicut anima a deo exiuit/ſic ad deum va
dit. q̄rq̄ donum hoc exercentibus ſe ad ip
ſum et non niſi talibus/de lege cōmuni p̄/
ſtetur ¶ Epilogantes ergo concludamus
q̄ eſt vnus chriſti exitus a deo ꝑ eternam
generatiōem et habet ſuum regreſſum per
ſpūs ſpiratiōem. ſcd̄o ꝑ humanitatis aſſū
ptionem. habet ſuum regreſſum ꝑ corpo/
ris glorificatiōem. tertio ꝑ anime creatio/
nem. habet ſuum regreſſum ꝑ cōtēplatōez

Post ſenſum litteralem/theologica
lem ⁊ methaphiſicalem/ſupeſt vt
thema noſtrum p̄ſertim primā ei⁹
ꝑtem/ad nos mores quoq̄ noſtros tranſ
feramus. Et dicam⁹ q̄ duplex eſt moralis
exitus anime a deo. Unus peſſimus ꝑ ſu/
perbiam. Alius optimus ꝑ humilitatem.
¶ Per ſupbiam exiſſe legitur filius ille p̄/
digus in regionem longinquam. Lu. xv.
Quō exiuerunt Adam et Cayn Gen̄. iij. ⁊
iiij. Quomodo egrediūtur foras illi q̄ ima
vident ⁊ loquūtur in idip̄m ſcʒ cōtra deū.
qualiter exierunt ⁊ exibūt. Diſcedite a me
maledicti in ignem eternum. Math. xv.
Longinquus valde ⁊ peſtiferus hic exit⁹.
quia longe a peccatoribus ſalus. Exit⁹ iſte
a deo non eſt: ſed ſup deum. ſue voluntati
ꝓpriam anteponendo. ideo dicitur elatio.
Teſtis eſt ille qui eſt rex ſup omnes filios
ſuperbie Job. iiij. Qui extollitur ⁊ erit ſu/
per omne qđ dicitur deus. ij. ad Theſſal. ij
Taliter egrediens foras euaneſcit vt fum⁹
nec regreditur ſicut coruus. niſi forte ꝑ im
patientiam ⁊ rabidam obſtinati odij latra
tionem. loquatur in idip̄m in deum videli
cet. et dentibus ſuis in eum fremat ⁊ tabe
ſcat ¶ Eſt p̄terea exitus bonus a deo ꝑ hu
militatem. ſed ſub deum. et rurſus ad deū.
Non quidem locali diſtantia. nam q̄ ibit
homo a ſpiritu tuo domine: et quo a facie
tua fugiet: Si aſcenderit in celum tu illic
es ⁊c Sed fit exitus iſte ꝓpria quadam re/
putatione ⁊ intelligentia. quādo aīa ex cō/
ſideratiōe intima diuine immenſitatis/re
ſilit in paruitatem ſuam. et ſe ad ſe contra/
hit ⁊ loco cedit. put ad aſpectum magni a/
licuius principis/paupercul⁹ ſeruus aut
damnatus experitur. Hoc ſuo mō aīa īfir
mitatis ꝓprie imo cuiuſdaʒ nihileitatis cō
ſcia/ad cognitionem p̄ſentie diuinitatis
immenſe horreſcit. ſtupet pallet contremi/
ſcit. intratq̄ fugiens a ſe velut in quādaʒ
deſertam omnis impfectiōis egeſtatis ſue
regionem. quō intrauerat aug⁹ qui dixit i
libro cōfeſſionū. Et factus ſum mihimet
regio egeſtatis ¶ Nonne tibi petrus mira
culi ſtupore in captura piſcium attonitus
ſic exire dominū voluiſſe viſus eſt. Exi in/
quit a me domine q2 peccator ſum. Lu. v.
Sic hodie manum xp̄i beatam/volenteʒ
pedes eius ad lauandum tangere/ipſe re/
fugit dicēs Dn̄e tu mihi lauas pedes: Ue
lut ſi verbum p̄dictum repeteret. Exi a me
domine. non lauabis mihi pedes in eter/
num. ¶ O ſupadmirabilem hunc humili
tatis exitum. Felix anima que taliter exit a
deo. q2 nunq̄ rectiori via ad deum vadit.
nam correlatiua ſunt et omnimode ſe ha/
bentia idem exitus iſte a deo et ad eundeʒ
regreſſus. Sic vallis deſcenſus ⁊ montis
aſcenſus. Mētior ſi non ita ſe conſequi te
ſtata ſit veritas. qui ſe humiliat ait exalta/
bitur. Lu. ix. ⁊. xviij. Hinc Aug⁹ ait i ep̄la
quadam ad dioſcoꝝ. Non aliam tibi inq̄t
ad capeſſendam et obtinendam veritatis
viam inuenies/q̄ͣ que inuenta eſt ab illo q̄
greſſuum noſtroꝝ tanq̄ deus vidit infir/
mitatem. Prima eſt humilitas. ſcd̄a eſt hu
militas. tertia eſt humilitas. Quotiēs hoc
interrogaueris/hoc dicam: ¶ Bonum eſt
nos hic eſſe (o deuoti patres ac ſapiētis vi
ri) bonum eſt de humilitatis exitu ſermo/
nem audire. De qua vtinam cum humili/
tate et vt res digna erat loqui poſſet/arro/
gans et ſtulta p̄ſumptio cordis mei. Naʒ
quale monſtrū eſt/quale ſacrilegium. ver/
miculum de humilitate loquentem. ⁊ ideo
ſupbire q2 laudat humilitatem. ⁊ ideo exi
re a deo ſupra deum male ꝑ ſuperbiam. q̄ͣ
ſuadet ab eodem ſub eodem exire ꝑ humi/
litatem: Quis hoc crederet. ſi non q2 toti
ens expertum eſt: Sed inter laudandum
humilitatem/ſurrepit ſupbia dum valde
deteſtari queritur. Ipa quando non intro
ibit. quando non caſtra cordis noſtri ſub
dola machinatione penetrabit: Ue ve fi
lijs adam/ab hac terrifica pernicie. ¶ Sʒ
ad humitatem redeo. ad cuius p̄conium/
tria miracula eius ſupra modum mirabi/
lia: triplex notificabit conſideratio. Recte
quidam de beato humilitatis exitu/totuʒ
huius collationis reliquum contexerunt:
vt alias pollicitus ſum oſtenſurum: Exi ti
tulo humilitatis/ius tradi humilibus ad

omnia conantur poſſidenda / non quidē
ciuili lege ſed diuina. Nam et miſteriū nō
dicam diei huius ſolius/ſed totius paſſio
nis dominice/quid aliud principaliuſ elo
quitur/q̄ imitande humilitatis exemplū:
Propter qđ ſaluator noſter/carnem ſume
re hoc eſt a deo exire et crucem ſubire volu
it. vt oratio dicit eccleſie. Ob hanc deniq̄
humilitatem/cōcludit p̄ſens euangelium:
Exemplum enim dedi vobis vt quemad/
modum feci vobis / ita et vos faciatis.
Tria humilitatis exempla ſumemus / ſm̄
tres vires anime. iraſcibilem rōnalem con
cupiſcibilē. Et tres virtutes theologicas
fidem ſpem et charitatem. Et tria diuinis
pſonis attributa ſapientiam potentiam ꝛ
bonitatem. Et iuxta tres ſtatus eccleſie p̄/
latos doctores religioſos. Et ſm̄ tres ſcri/
pture auctoritates. Prima humilem ſpiri
tu ſuſcipiet gloria. Prouer. xix. Scđa au/
ctoritas. vbi humilitas ibi ſapientia. Pro
uer. xi. Tertia/Deus ſupbis reſiſtit. humi
libus autem dat grām. Jacobi. iiij.

Prima cōſideratio

Humilē ſpiritu/ſuſcipiet gloria. itaq̄ hu
militas vera. nam eſt qui ſe nequiter humi
liat. Eccli. xix. Uera inquā humilitas/dū
feliciter exit a ſumma potentia ꝛ glīa ꝛ ma
gnificentiſſima maieſtate dei/in ſuam im/
potentiam ignominiam ꝛ ſeruilitatem in/
tuendam ſentiendam q̄ efficitur potentiſ/
ſima et glioſiſſima ꝛ ipatrix liberrima atq̄
mōarchica ſup oia. ¶ Multis audire rōē
illam accipite. Perhibet Seneca/q̄ facil̄
ad diuitias/p contemptū via. Itaq̄ dici/
mus de potentia et gloria ꝛ reliq̄s q̄ mun/
dus offert. et que cōtemnendo fieri noſtra
teſtaē Ambro. Unde vero melius q̄ p hu
militatis egreſſum a deo/contemptus iſte
generatur. qñ in compatione diuinitatis/
pſpicue cernitur q̄ vanitas vanitatū ꝛ om
nia vanitas. omnia mendaciū: Quidni li
beat exclamare cū ꝓpha filij hominū vſq̄/
quo graui corde vt quid diligitis vanita/
tem et queritis mendaciū: Quidni p̄terea
contempta vanitate ꝛ mēdacio /faciat hec
ſublimiſſima hūilitas/hec ditiſſima paup
tas/ſolum deum/glām ſuam. potentiā ſuā
opulentiam ſuam. et hanc arbitratur eſſe p
tem ſuam hereditatem p̄clarā/et portio/
nem vberrimam in terra viuentiū cum il/
lo qui dicebat. Pars mea deus in eternum

Et in gallico ſonantius dicit. Ceſt grande
portion et bona pti. ¶ Porro quid ad iſta
cōuenientius/q̄ vt hec humilitas ſit glo/
rioſiſſima/cuius gloria ſolus de⁹ eſt. Hec
vilificatio ſit nobiliſſima/hec abiectio vbi
q̄ famatiſſima. qꝛ deus/fama ſua nūq̄ ab
eſt. vt hec deniq̄ impotentia/hec ſeruitus/
ſumma ſit potentia imo omnipotentia. ſū
maq̄ libertas: Oia poſſum inquit apl'us
in eo qui me cōfortat x̄pus ad Phil. iiij.
¶ Uideat qui pōt/q̄ta ſit ex aduerſo om/
nis ſupbe vanitatis. egeſtas impotentia ꝛ
vilitas. Nam qua ratione repleret vanitas
ſatiaret egeſtas. dñaretur abiectio. conſoli
daret infirmitas. Attamen quid aliud ſūt
hec omnia niſi vanitas vanitatū et omnia
vanitas ꝛ afflictio ſpūs: ¶ Ex his pſpicu
um eſt quo pacto vim iraſcibilem cui⁹ eſt
in ardua tendere/pficit hic beatus humi/
litatis exitus a deo. ex deſpatione ſui totali
ſummam de chriſto ſpem gerendo. ꝛ ita ſe/
cundū omnes alias ſuas virtutes/quas e
numerat Guilhelmus pariſieñ. reliquas.
Ponit itaq̄ humilitas hec/ſolum deū ſpē
ſuam fortitudinem ꝓtectionem magnifi/
centiam. et ita de ceteris. Propterea fiden
ter ait. Dominus ꝓtector vite mee a q̄ tre/
pidabo: Etenim quo rueret. quomō muta
ret aliud amplius quid conari poſſet. que
ꝓfundiſſima ſtabilitate/immobilitati pe/
nitus adheret: Quid eam aduerſum viola
ret que altiſſimum poſuit refugiū ſuum in
firmiſſimo habitaculo tuo qđ operatuſ es
domine: Quo fugeret alibi: Quid aliud
ſperet: Quāobrem in remedijs humane i/
ſtabilitatis et incertitudine caſuum tam
horrendorum ꝓcellis/figit nauem cordis
immobiliter velut ancora quedam ſpiritu
alis et intelligibilis. Deniq̄ nō ponit car
nem brachium ſuum vt ſuperbia. que ſpe/
rat in multitudine diuitiarum ſuarum. vel
temporalium vel ſpūalium. et' preualet in
vanitate ſua. Hec idcirco ſibi cauet ab om
ni excellentia nimia. ab omni quoq̄ defe/
ctu. vt ne extollatur preſumptione/nec frā
gatur deſpatione non obſtinetur obſtina/
tione nec diſſoluatur eneruī mollicie/quē/
admodum de his et alijs in omni materia
virtutis ſi vacaret/fieri poſſet manifeſtum
ſi qualiter ardua mediocritate via regia ſp
incedit doceremus ¶ Sed ad dominan/ a
tiſſimum eius imperium venio Quid eni
eſt rebus dominari (prout alias p̄ſecutus

ſum latius) quid enim eſt dominari rebus
ſcꝫ/ niſi eis vti poſſe iuſte vt placuerit? Hoc
autem cõuenit humilitati. omnia quippe
aſſumit in ſui facultatem ꝛ vſum. dũ ꝓpter
deum ſe et omnia alia contemnenda decre
uit. Quo contemptu ſatiatur amplius (ne
nos irrideant phariſei auari hec audiẽtes)
et copioſius abſqꝫ vlla ꝓpatione contenta
tur. qꝫ et nuda poſſeſſione ciuilis tituli. qꝫ i
ſuꝑ extendentia inhiante ad quaſcũqꝫ di/
uitias. aut eaſ ꝑ amorem amplectente. aut
eis incubante ac mentetenus inherẽte di/
taretur. Sic de cathone p̃clare dictum eſt
a ſaluſtio. ꝙ quo plus gloriaꝫ fugiebat/ eo
magis aſſequebatur. Ita ꝓculdubio de di
uitijs. ita de potentia ſeculi. ita de vmbrati
li quolibet bono huiuſ mũdi ſentire equũ
eſt. ¶ O quale igitur qꝫtumqꝫ humilita/
tis dominiũ/ habere omnia ſub pedibus/
per generoſum cõtemptum. Omnis locus
quẽ calcauerit pes veſter. i. affectio. veſter
erit inquit dñs Deutero. xi. Quaꝫ latũ im
periũ: nihil aliud a deo magnipendere/ vel
a nullis ſubijci neqꝫ cõculcari. Hoc nõne
eſt ſignum magnum apparens in celo in/
telligibili ꝛ ſuꝑmo anime rationalis. Mu
lier ſcꝫ humilitas/ amicta ſole iuſticie. Naꝫ
quid iuſtius humilitate/ que omnem im/
plet iuſticiam. gl. Math. iij. In capite ei⁹
corona ſtellarũ duodecim. omni ſcꝫ fulgo/
re virtutum radians ꝑfectio. et luna toti⁹
humilitatis ſub pedibus eius hoc eſt ſub
affectionibus ꝑ cõtemptũ. Hec eſt ditiſſi/
ma humilitas que docuit paulũ ſcire abũ/
dare ꝛ ſcire penuriam pati. habere oĩa et a
bundare in omnibus. ad Phil. iiij. Qua/
ſi nihil habentem/ et omnia poſſidentem.
ij. ad Coꝝ. vi. Hec exaltauit xp̃ꝫ ſũme hũi
litatum in paſſione. et dedit illi nomen qꝺ
eſt ſuper omne nomen vt in nomine Jeſu
flectatur ꝛc. ad Phil. iiij. Ecce dominatio
nem omnium ꝑ humilitatem. Proinde ſi
hec iure ſuo poſſidet regnum celoꝝ ſicut ꝛ
poſſidet. qm̃ ipoꝝ eſt regnũ celoꝝ. Math
v. quid a dominatione ſua relinquet alie/
num? Deniqꝫ ad ei⁹ obſequiũ militãt om/
nia. ſeruiunt/ ꝑſunt. obſequũtur. Aduerſa
quidem. vt blaſphemie/ iniurie/ ꝑſecutio/
nes/ neceſſitates/ anguſtie. ad exercitium ꝛ
tutelam. ad medicinam quoqꝫ ac neceſſari
am cuſtodiam. Proſperis vero vtitur ad
modeſtam ſobriamqꝫ cõſolationem. Dicã
amplius. militant ꝑ ea ſui hoſtes fortiſſi/
mi. nam ex peccatis redditur cautior firmi
or atqꝫ validior. imo vide miraculuꝫ. ipſa
enim ex morte ꝓpria/ reuiuiſcit ſepius forti
orqꝫ reſurgit. Nam quis neget magnã eſſe
humilitatis recuperande ratiõem/ humili
tatem ꝑdidiſſe? Quin etiã oritur ex ſuo cõ/
trario qꝺ eſt ſuꝑbia non minori miraculo
qꝫ ſi frigiditatem calor gignat. Humilita/
tis quippe non parua eſt occaſio/ animaꝫ
cõtra deum ſuum/ benefactorem ſuũ/ p̃reꝫ
ſuum/ dñm creatorem redemptorem ſuper
biſſe. Similia vere non miracula ſed por
tentuoſa monſtra/ demon in filia ſua ſuꝑ/
bia crebrius oꝑatur. qꝛ ex morte ꝓpria ꝛ ex
humilitate contraria ꝛ ex ſordibus ꝛ aduer
ſis ſibi virtutibus pulcerrimis/ dum ſtul/
te gloriat̃ fediſſimaꝫ trahit originem ¶
Ad vnum igitur dicere eſt ꝙ ſuꝑbie exit⁹
a deo ſupra deum ſicut egentiſſimus eſt at
qꝫ pauꝑrimus in vilitate pauꝑtatis (Oia
mirum conuertuntur in ſuam inopiam et
deſtructiõeꝫ. notatur. Sapie. iiij) Sic mlt
to plus beatus ille humilitatis exitus a dꝫo
ſub deum/ opulentiſſimus eſt/ ditiſſimus
eſt/ dominantiſſimus eſt in ſuꝑmo domi/
nationis. quoniam omnia ſibi cooperan/
tur in bonum. mors. egeſtaſ. cõtumelie. im
mo ꝛ angel⁹ ſathane ꝛ diaboli omnes cũ
ſtimulis ꝛ tentationibus ſuis. Paulus et
Job huius rei teſtes ſunt. Peccata inſuꝑ
et cetere peſtes aduerſe/ ſeruiunt ei ꝛ tyria/
cam ſibi efficaciſſimam conficiendo. quẽ/
admodum teſtatur Auguſtinus qui mihi
non credit ꝙ expedit ſuꝑbos in turpia qñ
qꝫ peccata corruere. Hac arte dominãdi fa
cit ipſa de omnibus ſicut dꝫ obſequioſis ſer
uitoribus ꝑfectum ſuum ſicut e regione ſu
perbia damnum adquirit ex omnibus. cu
ius oratio etiam fit in peccatum. charitas
in odium. virtutis laus in opprobriũ. duꝫ
poſt hec oĩa/ erit a deo ingratiſſima pror/
ſus elatione ſupra deum. ¶ Poſtremo hu
militas ſuo modo eſt ambicioſiſſima cupi
diſſima maximi cordis et altiſſimi ſpirit⁹.
Cur ita? Quoniaꝫ dedignatur impleri ni/
ſi ſummo honore. niſi ſummis diuitijs. ni
ſi maxima gloria. Superbia vero vt pu/
ſilli cordis et puerilis et ſtulti/ paruiſſimis
inhiat capitur afficitur ꝛ vexata torquet̃.
¶ Nunc ad ſtatum prelationis qui poten
tie dei correſpondenter ordinatur in eccle/
ſiaſtica hierachia/ applicem⁹ que dicta ſũt
et inferamus ꝙ abſqꝫ humilitatis exitu in

ſue paruitatis recognitionem actualeꝫ vel
habitualem/non poteſt quis p̄latus habe
re euangelici dominij ꝑfectionem. Itaqꝫ ꝑ
uerſus et diabolicus non ordo ſed horror
dicendus eſt in eccleſia. vbi eſt ſublimior q̇
⁊ ſuperbior. vbi qui maior eſt non fit ſicut
minor. q̄ꝙ ita fiat aliquãdo/vel ad ſubdi
toꝝ punitionem Iob. xxxiiij. Qui regnare
facit hipocritam ꝓpter peccata populi qua
lia nunc horrenda ſunt et abominanda ſu
pra q̄ꝫ credi poteſt. Aut ad p̄ſidentis dam/
nationem ſicut in iuda et multis apparu/
it. et illis qui ſubditis incorrigibilibus p̄/
ſunt ad vtroꝝ̃qꝫ exicium. vel ad contem/
platiuoꝝ exonerationem ne talibus vilio
ribus occupentur. Ita habemus ꝙ pelles
tabernaculi ꝓtegebant archam teſtamen/
ti. ¶ Eſt autem triplex ſignum in prelato
ſue humilitatis. Fuga p̄lationis. fuga põ/
poſitatis. cura ſpiritalis/ ¶ Primum ſig/
num fuga prelationis dat ꝑparationẽ ani
mi ꝓmptiſſimam ad cedendum ſue p̄latio
ni. ſi ⁊ quando fuerit pro grege conueniẽs
quia dixit ex animo dum inſtitueretur/no
lens volo Oppoſitum ſentire corde ore et
opere eſt in p̄lato damnabilis ſuꝑbia. ⁊ eo
damnabilior ſi nec aduerſitatibus nec in/
famijs nec aliorum conſilijs nec ſubdito/
rum ſcãdalis/a p̄lationis amato onere poſ
ſit auelli. Ue ve ab hoc ſigno ſuꝑbie. Mi/
randum ſi remoto fundamẽto hui⁹ eccleſia
ſtici. parietes fluuioſis riuis vbiqꝫ deſiſtũt
volumus illos cõſolidare et vnire vt humi
litatis fundamentum iaciamus. ¶ Secũ
dum ſignum humilitatis eſt fuga pompo
ſitatis in ſe et ſuis. Oppoſitum facere eſt
damnabilis ſuꝑbia. q̄ꝫtumcũqꝫ ſub hone/
ſtatis ſpecie aut eccleſie vtilitate pallietur.
Sed medium inquiunt optimum eſt: cõ/
ſentio. At quale mediũ: Certe nõ vt pha
riſeice deſipiens/ſapientia animali terre/
na et diabolica. ſed vt chriſtiane ſapiẽs de
terminabit ¶ Tertio ſigno cure ſpirituali
tatis/opponitur tota cura ⁊ occupatio/in
paruis et ludicris ⁊ temꝑalibus ſeu lucris
ſeu iuriſdicionibus ⁊ practicoꝝ ſola ꝓmo
tio atqꝫ ſpũalium quoqꝫ horror et deſertio
¶ Nunc ad ſtatum doctoꝝ qui ſm̃ cano/
nem eſt quaſi p̄cipuus in eccleſia/et ad ſa/
pientiam diuinam correſpondẽter ordina
tur/applicemus que dicta ſunt. Apud do/
ctores p̄ſertim in ſacris litteris/ille ſapien
tior eſt/qui pluri humilitatis ſale id eſt ſa
pore/ſapientiam ſuam condiuerit. Nõ di/
co pluri cognitione ſed ſapore. q̄ꝙꝫ ſapor
ſit quedaꝫ cognitio Hoc dixiſſe fertur pto
lomeus ꝙ ſapientior eſt qui et humilior
Huic humilitati aduerſant tria ſigna. cu/
rioſitas. ſingularitas. impatientia vel in/
incorrigibilitas. ¶ Curioſitas eſt dimiſ/
ſis vtilibus et edificatorijs pro ſe et popu
lo: conterere ingenium ꝑdere tempus/i eis
in quibus non eſt bonum neqꝫ finis. ſicut
de mathematicis dicit Areſto. Aut quorũ
finis ſolum ẽ ſcire vt ait Seneca. Aut for
ſan ſuꝑbire vaneſcere et de ingenio alto et
ſubtili p̄ ceteris gloriari. Hoc agere ſignũ
eſt inſtinctus diabolici aut nature corrup
te. et ibi ceciderunt omẽs quos ſub ſpecie
reuelationum et inſtinctum diuinoꝝ ſedu
xit ſathanas: trãſfigurans ſe in angelũ lu
cis. Sane. dum hincinde multa legi/mul
ta cogitaui multa audiui et quedam exper
tus ſum ſuper diſtinctione inter bonos in
ſtinctus et malos: inter diuinas reuelatio
nes et diabolicas illuſiones. Deniqꝫ inter
bonas reuelationes et immiſſiones ꝑ an/
gelos malos: hanc in veritate comperi pre
cipuam diſtinctionem et indefectibile ſi/
gnum. ꝙ inſtinctus bonus ſemper eſt ad
humilitateꝫ et cum humilitate. Malus ve
ro/ad vanitatem quandam et cum vanita
te ad ipſam excellentiam. palam vel occulte
Qualiter autem curioſitas ſciendi inuti/
lia/vanitate careat. viderint curioſi. etiam
quo pacto abſqꝫ tumida elatione ſpiritus
poſſit aliquis geſta legendas hiſtorias et
miracula ſanctoꝝ/nihilipendere/ego non
intelligo. quorum lectio maxime ardens ẽ
et humiles ad imitatiõem potenter inflã/
mans. ¶ Porro/ſingularitas. Scd̃oꝫ ſig
num ſuperbie in doctis. aut de nouis ⁊ in/
auditis et peregrinis adinuentionib⁹. im/
mo habet hoc mirandum ſingularitas ꝙ
ex ſuperbia generat pigriciam ſilentiũ ob/
ſtinatum puſillanimitatem. dum videt ſe
non poſſe ceteros in loquendo vel docen/
do p̄cellere. Hec eſt mater erroꝝ et ductrix
ambulandi in aduentionibus ſuis. Deni
qꝫ impatientia vel incorrigibilitas tertiuꝫ
ſignum ſuperbie ponitur a ſapiente. Do/
ctrina inquit viri ꝑ patientiam cognoſcit
Errare quidem humanum eſt. ſed plane
diabolicum corrigentibus ſuccenſere nec
adquieſcere. ¶ Nunc ad religioſos ⁊ deuo
tos/quales decet eſſe xp̄ianos omnes qui
ſunt profeſſi in baptiſmo ſub vno abbate
chriſto. quorum ſtatus reſpicit appꝛiataꝫ y

ſpiritusſancti bonitatem. inducamus que
diximus. et inferamus. In chriſtiana reli/
gione ille ſanctior eſt qui et humilior. ⁊ hu
milior qui ſanctior. ¶ Huius humilitatis
triplex ſignum eſt. confeſſio. compaſſio. et
voluntaria ſui deiectio. De reliquis videa
tur deuotus Bernardus de duodecim gra
dibus humilitatis et ſuperbie. Confeſſio
nem ideo poſui pro ſigno humilitatis. q̃ a
vix temporibus noſtris fit aliqua confeſ/
ſio / pure nude et integre. Ut quid ita? Cer
te ꝓpter hipocriſim et amorem vaniſſime
fame noſtre que timorem mundanum par
turit et pudorem talem quidem et ita tirã/
nicum. vt cogitare ſit ingens horror. Ue p̃
cipitantibus ⁊ volutantibus ſemetipſos
in paſſiones ignominie. in flagicia corpo/
ris extraordinaria. quia claudunt ſepius
os ad confeſſionem. et muti tendunt ad in
fernum. Nam et zodoma interpretat̃ mu/
ta. Audiui a quibuſdam / ꝙ maluiſſent to/
lerare dolores partus. vel mortis eterne pe
riculo ſe exponere: q̃ꝫ aliqua de ſuis puden
dis impudicicijs confiteri: non ob defectũ
fidei et credulitatis ſacramẽti (vt dicebãt)
ſed quia tanto pudore vexarentur. ne ſalu
briter loquerentur coram vno ſecretiſſimo
ſacerdote. que ipi damnabiliter et quaſi pa
lam impudenter operabantur: cum alijs /
nihil celare ſcientibus. Ceterum compaſ/
ſio de peccatis aliorum / certiſſimum ẽ hu/
militatis vere ſignum. ſicut econtra ꝓpriuꝫ
eſt ſuperboꝝ alijs indignari. Uera iuſti/
cia inquit Gregorius compaſſionē habꝫ
falſa indignationem. Si quis audit vl' co
gnoſcit aliorum peccata multa vel magna
et inde p̃catur vindictam. aut gaudet de in
flicta. nõ ſecure precatur neqꝫ gaudet. quo
niaꝫ reuerſus cognoſcere debet ſe ml'ta pu
nitione digniſſima commiſiſſe. quibus ta
men petit indulgeri non iraſci. Sic egit
ſanctus pater qui audiens peccatum fra/
tris fleuit et dixit. Ille heri. ego hodie. Id
circo. vis aptam meritis. vicem impende/
re (inquit Boetius) Dilige iure bonos / et
miſerere malis. ¶ Nouiſſime ſubiectionẽ
ſeu deiectionem poſuimus tertium humi/
litatis ſignum. Nam vere humilis eſt / qui
ex vera ſui cognitione ſibi vileſcit. Hic ſe
diuinis gratijs indignum comparat. Hic
laudes horret ꝓprias veluti inſidiatrices /
tollere volentes ipſum in altum / vt lapſu
grauiore ruat. Propterea deijcit ſe iugiter
in terram ſue fragilitatis. prout de antheo
gigante fingit fabula. cui ex caſu ſuo in ter
ram vires augebantur. ſed in ſublime leua
tus / ab hercule ſtrangulatus eſt. Hic ſe in
omnem creaturam dei peccaſſe fatetur. in
celum et terram et omnia que in eis ſunt.
Nullam ergo flagellationem ab eis reijcit
nullam leſionem. iniuriam nullaꝫ. Hic de
niqꝫ iudicia dei magna et occulta velut ti/
mentes ſuper ſe fluctus expaueſcit. Atten/
dẽs quomodo nec fortium bellum. nec ar
tificum gratia. et q̃d de cathenis et carcere
trahitur quis ad regnum ⁊c. et quod nemo
ſcit an amore vel odio dignus ſit Eccleſia
ſtes. ix. ¶ Ad hec alta et longe diuiniora
vere humilitatis monita capienda / plus ꝓ
ficit vnctio q̃ꝫ lectio. oratio q̃ꝫ peroratio. al
ta ſuſpiria q̃ꝫ acuta ingenia. ⁊ ſuper omnia
frequens fidelis ⁊ pia commemoratio paſ
ſionis chriſti Qui a deo exiuit in mundũ
vt eam in ſchola ſua doceret. et hodie duꝫ
regredi vult ad patrem / verbo ſimul et fa/
cto confirmauit. Ad hoc enim lauit pe/
des diſcipuloꝝ et dixit. Exemplum enim
⁊c. huius humilitatis nos particeps vo/
lens.

Secũda cõſidera. z

Ubi humilitas / ibi ſapiẽtia. Prouerb. xi.
Anima quippe rationalis / exiens a diui/
na ſapientia in ſuam inſipientiam ſapide
cognoſcendam / ſibi vtiqꝫ ſtulta redditur:
ac perinde diuinam illam ſapientiam adi
piſcitur. quam iubet ap'lus. i. ad Coꝝ. iij.
Si quis inter vos videtur ſapiens ẽẽ ſtul
tus fiat vt ſit ſapiens. Hanc veram ſapien
tiam dicit lactantius non alidi querendã
eſſe / q̃ꝫ in ſchola cui titul' eſt ſtulticia. Ita
pater. quoniaꝫ ſic placitum eſt apud te ait
chriſtus. ¶ O quis dabit nobis hanc ſtul
tam ſapientiam? Ue filijs hominum qui
ſapientes ſunt in oculis ſuis. et coram ſe/
metipis prudentes. quia quanto magis ſa
pientiam queſierint. tanto ipſa longius fi
et ab eis. Et ꝑfecto niſi fiant paruuli. niſi
crediderint captiuando omnem intellectũ
in obſequium fidei / ipi non intelligent. O
ſtium ad ſapientiam veram / chriſtus eſt. ⁊
idem ſane humile. turgidus et elatus ſpiri

tus/illud quando poterit introire? Atten/
damus obſecro quãtulum illud eſt ꝙ extra
deum egredientes/ſcire conamur. ¶ Vi/
derunt hec philoſophi Plato et Socra/
tes:et omnis achademicoꝝ ſchola. qui pꝰ
q̃ꝫ defecerunt ſcrutantes ſcrutinio /vocem
hanc ſuſpirauerunt. hoc ſcio ꝙ neſcio/imo
nec hoc ſcio ꝙ neſcio. Bonus erat talis ex
itus in inſipientiam ſuam cognoſcendam
ſi non ſupra deum exeuntes/euanuiſſent i
cogitationibꝰ ſuis. etſi a deo ſub deo egreſ
ſi/rediſſent in idipſum. deum vt deum glo
rificantes et gratias agẽtes. qui ſcientiarũ
dominus eſt:et docet hominem ſcientiam
ipi non ita. ¶ Aſt verus humilis/in ſe qui
dem ſtultus. deum conſtituit ſapientiã ſu/
am. conſilium ſuum. et dum profundiſſi/
me concauatur. recipit in ſeipo velut in cẽ/
tro quodam ſpeculi concaui intelligibili/
ter radioſas incidentias illuſtrationum ſu
pernarum. tam dei qui humilia reſpicit. q̃ꝫ
aliquando intelligentiarum deſuper efful
gentium. a quibus illuminatur mirabili/
ter. ſicut a montibus eternis. ¶ Hec intel/
lige non ꝙ verus humilis querat ſolũ du/
ci per reuelationes ſpirituales/contempta
ratione naturaliter indita ſibi ſeorſum hec
preſumptio. ſed eãdem rationem plurimũ
obſcuram et nubiloſam ac proinde in erro
rem quemlibet promptiſſimam/petit ter/
gi mundari poliriꝙꝫ/vt in lumine hoc vul
tus dei ſignato ſuper eam/oſtendantur bo
na ſibi. Preterea ſenſum alienum prefert
ſuo/non innitens prudentie ſue. Exinde
cauet ſibi ab illuſione demonis meridiani
transfigurantis ſe in angelum lucis. q̃ nõ
aliter q̃ꝫ per hanc credendi alijs humilita/
tem/exufflatur. Non omnes aliter laquei
ſui/teſte oraculo ad anthonium euadũtur
¶ Deniꝙꝫ videre eſt in hoc humilitatis ex
itu/precipue in chriſto/ſtupẽda diuīe ſtul/
ticie miracula: Naꝫ de peccato damnauit
peccatum. et de infamia famam. De ludi/
brio et ignobilitate/glorioſam nobilitatẽ
progenuit. Placuit inſuper per ſtulticiam
predicationis deſtruere omnem ſcientiam
extollentem ſe contra deum. Nam contra
ſcandalum iudeorum/irriſionem gentiuꝫ
aſtuciã demonum/atrocitatem tyrannoꝝ
reclamantibus vndiꝙꝫ magno boatu phi
loſophis. imo proprijs ſenſibus. docuit p
uulos ſimplices/ea que doctus plato ne/
ſciuit. que demoſtenes eloquens ignora/
uit. et ſic docuit ꝙ nihil certius teneatur q̃ꝫ
ꝙ humili fidei ſtulticia creditur

Tertia cõſideratio

Deus ſuperbis reſiſtit humilibus autem
dat gratiam Jacobi. iiij ¶ Ad quem reſpi
ciam ait dominus/niſi ad pauperculum ⁊
contritum ſpiritu et trementem ſermones
meos? yſaie. lxvi. Itaꙗꝫ anima quantum
exit a diuina bonitate et perfectione in ſu/
am vilitatem deiectionem et imperfectio/
nem. tanto eſt perfectior. Noli mirari hec.
quia diuinis gratijs et donis eo eſt pleni/
or/tanꙗꝫ vallis abundans frumento virtu
tum. tanꙗꝫ intelligibilis quedam abiſſus
fluenta ſorbens aquarum viuentium. q̃ſi
vacuum quoddam ſpirituale/ad quod re
plendum cõfluunt omnia. nec implere ſuf
ficiunt niſi deus. ſm Auguſtinũ primo cõ
feſſionum ¶ Hanc perfectiſſimam imper
fectionem. hanc optimam (ſi ſic dici põt)
peccabilitatem/ſibimet aſcripſit paulus/
dum ſe primum inter peccatores nomina
uit. et quia non mentiebatur ita vere ſen/
ſit. Hoc plane magnum miraculum/ vide
re hominem in virtutibus omnibus clare
ſcere. et laborare plus omnibus. nihilomi
nus ſe primum inter homicidas et matri/
cidas et omnes ſceleratiſſimos computa/
re. ¶ Dicere aliquid grandius meditor.
neſcio. ſi potero iuuare me. puto immo cer
te credo. ꝙ chriſtus et maria/pauluꝫ in hu
militate non paululum tranſcenderunt. ¶
Vellem ergo ſcire. Nunquid fecit hec hu/
militas vt chriſtus et maria/ſe tanto veri/
us inter peccatores primos nominarent.
quanto humilius a deo in ſe exeuntes/ſu/
um imperfectum lucidius cognouerunt?
Poterat eſtimo ſic intelligi (ac ſi non hor
rerent pie aures) ſic dici. nõ quidem de pec
cato cõtracto abſit. ſed de labilitate ad pec
candum. Nam creatura rationalis queli/
bet labilior eſt et pronior ad caſum et defe
ctum/quanto in naturalibus aut etiã gra/
tuitis fuerit ornatior/ſecluſa dei manute/
nentia ſpãli. q̃ſi videlicet plus hẽat creata
oĩs/de vanitate ⁊ tẽdẽtia ĩ nihilũ/q̃to plus

de entitate. Signum huiuſmodi euidens
fuit in lucifero adam et alijs multis. quoꝝ
nobilitates et ꝑfectiones/ quid fuerūt eis/
niſi pondus grauius ad ruinam? Hoc ſen
tit anima chriſti. hoc maria eo ꝓfundiori
humilitate quo lucidius contemplantur.
Hinc Auguſtinus vocauit mariam/ puel
lam vilem et abiectam in oculis ſuis. Naꝫ
quo pacto maria et chriſtus ſm̄ animaꝫ fi
xius ſe et omnia dona ſua ſtabilirent in do
mino. ſi quomodolibet fidendum eſſe ſen/
tirent in viribus ſuis et in abundantia di
uitiarum ſuarum. Et ſi p̄terea non ſeipos
computarent in illorum numero de quib⁹
ꝓpheticus ſermo dicit. Uerumtamen vni/
uerſa vanitas omnis homo viuēs Si nō
inſuper iubentem audirent. Quanto ma/
gnus es/ humilia te in omnibus et coram
deo inuenies gratiā. Eccleſia. iij. Demum
qui ſe humiliat ſi exaltetur/ quomodo ma
xime exaltabitur qui maxime ſe humiliat.
Chriſtus autē humillim⁹ eſt. ergo ſibi ip
ſi ſm̄ humanitatem (vt ſic conſideratam)
vaniſſimum aliqđ ens et inane reputatus
eſt. recte quidem. vt non in ſe ſed in domīo
glorietur. i. ad Coꝝ. i. ¶ Audis ne hoc
o p̄ſumptio ſtulta cordis humani. o ſtultiſ
ſima inq̄ꝫ cordis humani p̄ſumptio. nun/
quid hoc attendis? Ut quid ſuperbis ter/
ra et cinis veſica ventoſa. cur inflaris? o pel
lis fragilis et cito rumpenda cur tenderis?
Si queris honores ſupba ceruice/ ſi ſapi/
entiam/ ſi gratiam/ tota (vt dicūt) erras via
Tu q̄ tibi maior? eo vilior? paupior et ſtul
tior efficieris. Tu phariſaico more/ diuiti
as tuas iactas/ noli mirari ſi nihil elemoſy
ne capis. ſed humilitas egena eſt. ſibi dat.
Alios iudicas. in alios indignaris. et vin/
dictam optas. tu peccator maximus. ſꝫ hu
militas benigniſſima eſt. ignoſci petit om
nibus. Tu ergo/ cum ſeueritate. humil' cū
miſericordia. et ſicut elegiſtis. iudicabimi
Tu princeps es/ tu ꝓprij freni impatiens/
etiam in eis que dei ſunt. quaſi man⁹ tua
ſit excelſa ad cōſtituendum alium in bonū
et non dominus faciat hec omnia. Humi
lis autem exemplo dei cum tranquillita/
te manſuetudine et pace ſingula tractat in
domino faciens virtutem. Utinam q̄ vir/
tutes cōgregat vel edificat/ ſaperet et intel
ligeret. quoniam omnes cum humilitate
connexe ſunt. omnes fundate. omnes ag/
glutinate. qua ſublata/ fugiunt omnes no
cent et oberunt. velut cedente fundamento
cuius domus omnis inclinata recumbit.
Amplius ſola mens humilis ſecura eſt. qꝛ
non habet vbi cadat profundius q̄ꝫ in de/
um. illic experitur pacem dei que exuperat
omnem ſenſum. Porro ſecura mens qua/
ſi iuge conuiuium. quamobrem leta eſt ſp
et iocunda humilitas. ſed cum ſeueritate.
imo et miraculoſe quodāmodo ſm̄ multi/
tudinem dolorum in corde ſuo conſolatio
nes tue domine letificant animam iſtam.
Superbia vero/ tumida et timida eſt/ et ma
le triſtis. vel peius leta. inquietiſſima quo
q̄ꝫ. quia ponit in ore hominum famam ſu
am quaſi alteram vitam ſuam. nimirum ſi
ſepe diſcerpitur laceratur conculcatur deij
citur et ſi nunq̄ꝫ in eodem ſtatu permane/
at. Nimirum ſi difficulter humilietur. q̄a
infamiam ſuam horret ſicut mortem alte/
raꝫ. Quinetiā hoc ad humilitatis adquiſi
tionem difficillimum eſt/ q̄ꝛ pugnant con/
tra eam/ non vnum tantummodo vicium
aut duo/ ſed omnia. et q̄ꝛ plus obſtupeſces
pugnant ipſe virtutes omnes contra eam
licet ex indirecto primo. imo et ea quando
q̄ꝫ gignit monſtrifico partu/ mens noſtra
ſupbiam. Quale igitur patꝫ effigium vbi et
vicia et mortes vicioꝝ/ virtutes inſuper et
mortes virtutum/ habent manus contra
eam. niſi caute ꝓuiderit. et niſi in timore di
inſtanter ſe tenuerit.

¶ Explicit ſermo factus a dn̄o cancellario
in cena domini ꝓ humilitate

¶ Carmē cōtra tu midum cor et quid ſanat illud.

Cur te diſtēdis vētoſa ſupbia/ q̄d te
Sufflas et iactas/ dum tibi vana places.
Uidi ego veſicam modico turgeſcere flatu
Que piſis ſonuit quattuor impoſitis
Hāc puer vn⁹ acu pupugit diſploſa repēte
Uilis et abſq̄ꝫ ſono flaccida detumuit
Quiſquis adulātū turgeſcis voce/ ſub iſto
Diſce tipo tibi quid mortis acumen aget.
Te pri⁹ ergo humilē ꝓprij cōpūctio cordis
Spina ve configens/ ſi ſupis/ efficiet.
Nullus adulator peior tibi q̄ꝫ tibi fies
Si tibi blandiris teq̄ꝫ colēdo tumes.
Lucifer hic cecidit/ nec mirꝫ. dū videas noſ
Turpes et viles/ peſte ſub hac ruere.

Pulcer quid faceres/q̄d in oī pte decorᵒ.
Omni cū plenus ſorde/ſupbis homo:
Dicis diues ſum nec egēs/neſcis q2 paup
Nudus/cecatus/vilis es atq3 miſer.
Proſpa ſors nutrix ē huiᵒ ſubdola peſtis
Aſpera ſanat eam pſperiore manu.
Unus vt epatrib9 ventoſo corde careret
Demone vexari queſijt/obtinuit.
Ergo q̄d aduerſas tāto fugimᵒ ſtudio res
Cōſulimus ſortes/fidimus in medicis.
Sed nolo tentare deum dices/agis apte.
Si tamen anteferes pſidiu3 domini
Angelicum ſi ſubſidiū/ſi ſpemq3 fidemq3:
Cura nec humanis ſit nimis auxilijs.
Cura ſupflua fit/ſi plᵒ ſi nō vt oportet.
Nec p pſone conditione ſtatu.
Tu corpus refoue/tu cura ſedulo carnem
Quid niſi cōfeſtim putre cadauer erit:
Spūs eternus datus eſt tibi/iure colat.
Atq3 humilis/mitis/vilis/et eſto tibi.

[F]init.

Sequitur ſermo

de penitentia factus p eundem dominum cancellarium/in cena domini.

[S]I non lauero te/nō habebis partem mecum. Joh.xij.ꝛ in euangelio pſencialiter recitato. Amplius laua me domine ab iniquitate mea et a peccato meo munda me.q2 coinquinauit me minis/ne ad pnunciandum ſcm̄ verbū tuu3 vir pollutus labijs reprobus ꝛ incircumciſus inueniar. Male nimiꝝ pſumit ſordes alienas vel loquendo vel opando tergere qui totus peccati volutabro demerſus eſt. Quamobre3 tibi domine ieſu/non tantu3 pedes affectionum ſed etiam caput intentionum et manus opationum ad abluendum offero. Irrora deſuper diſtilla pluuiam voluntariam gratie tue.quatenus/per venam oris mei egrediatur verbum plenū virtutis.et bene ſonans.quo per auditum ſuſcepto.mundi fiant omnes ꝓpter ſermonem tuum.digni quoq3 inueniamur habere partem que repromittitꝛ mundis corde. quia ipi te deum videbunt. Fiat hoc illa .i tercedente mundarum mundiſſima matre tua quam interpellamus ꝓpter hoc atq3 ſalutamus dicentes. Aue gratia plena. Si non lauero te ꝛc. Dura valde q3 tremenda ſententia.ſi non lauero te:non habebis partem mecum. Attendat veſtra deuotioᵒ que ſit pars cuius ablationem dominus cōminatur ei qui lotus ab eo non fuerit.ꝛ agnoſcet q2 hic ſumma paupertate/miſeria ꝛ calamitate pmitur. Quippe pars iſta dominus eſt.qui ſe mercedem magnam et oīme bonum nominauit de qua gloriabundus ꝓpheta totus exultauit dicens. Deus cordis mei et ps mea in eternum deus. Pro qua inſup commendatur maria quia optimam partem elegit que non auferetur ab ea.cui pars hec vberrima et maxima portio non ſufficit/nimis auarus vel ſtolidᵒ ē. Quid eſt igitur dominum dicere. Si non lauero te/non habebis partem mecum:niſi eum dare patenter intelligi.ſi non lauero te.nō hēbis me.ſeparaberis a me. Porro quid vltra pfecto reliquum eſt.niſi vt talis illotus/pijciatur a facie dei/etiam a ſorte ſanctoꝝ.eatq3 maledictus in ignem eternum cū illis. quoꝝ(ſicut apocalipſis ſcribit)pars erit in ſtagno et igne ardenti ꝛ ſulphure. Ignis quoq3 grando nix glacies ſpiritus pcellarum pars calicis eoꝝ. Si pars vero illotoꝝ tam horrenda tam intolerabilis dicitur.de toto quid expectandū cenſemus. Maledictus qui partem ſuam hoc modo facit deteriorem. Terreat igitur vnumquēq3 noſtrum viri patres ꝛ fratres.terreat et erudiat hec formidanda nimis ſententia.ſi non lauero te/non hēbis partem mecum. Primum erat vt viuēdo innocenter/cuſtodiremus nos immaculatos ab hoc ſeculo.nūc vero q2 polluta ē noſtra mens et cōſcia.ſupereſt vt lotio diuina nos emūdet. Sed vnde ſordes in nobis: Undiq3 pſus. Polluit nos ſupbia inuidia ira accidia ꝛc. Polluit nos ſicut olim in lege immūdus cibus ꝛ hoc p malam delcctatiōem. Polluit nos immūdus moribus vt lepra p malū conſenſum. Immundus tactus in ope. Immūdus locus in pverſa cōſuetudine. Polluit nos p omne3 modū ps quā arbitramur nr̄am eſſe/mundana cupiditas.que eſt ps vilis vana fragilis ꝛ damnoſa. Talem ptem figuratam habemus in Nabugodonoſor.de ꝗ Danielis.iiij. Cū feris p selᵒ i herba terre. Cor eius ab humano cōmutetꝛ ꝛ cor fere detꝛ ei. Attendite vilē ſocietatem.q2 cū feris carētibus ſenſu. Et nonne homo cū i honore eſſet non intellexit:comparatus ē iumētis inſipientibus ꝛc. Uide vilem poſſeſſionem